

Telegraful Român

Anul 162 • nr. 5-8

1 și 15 februarie 2014

TAINA SFINTEI SPOVEDANII

Preotul în scaunul Spovedaniei

Fiecare credincios, ca mădular al Sfintei Biserici, Trupul tainic al Domnului, năzuiește continuu spre ținta bucuriei sufletești, unirea cu Hristos-Domnul prin Sfânta Euharistie, după cuvântul Mântuitorului: „*Cel ce mănâncă trupul Meu și bea sângele Meu rămâne întru Mine și Eu întru el*” (In 6, 56). Pentru realizarea acestui ideal, credincioșii se pregătesc în mod deosebit, curățându-și păcatele prin Taina Sfintei Spovedanii, care a fost numită de sfinții și părinții bisericești „*al doilea Botez*”.

Spovedania este taina Bisericii prin care se împărtășește credinciosului harul iertării și al împăcării cu Dumnezeu, adică restabilirea noastră în har. Dar, în același timp, este și o „*instituție de pedagogie divină*”, în cadrul căreia duhovnicul, printr-o înfrăurire personală asupra penitentului, în lumina învățăturilor Mântuitorului și prin mijloace psihologice și pedagogice, contribuie la îndreptarea acestuia. În calitate de *slujitor* (iconom) al tainelor lui Dumnezeu, în cadrul spovedaniei, preotul mijlocește pogorârea harului iertării păcatelor, iar ca *păstor* de suflete își concentrează toate puterile sale spre îndreptarea celui căzut, oferindu-i mijloacele, căile necesare ridicării din păcat, spre a deveni practicant al virtuților. Rolul său de duhovnic va fi complet, în scaunul spovedaniei, numai dacă va stăruia, cu multă atenție și responsabilitate, să-l determine pe cel căzut să rupă legătura cu păcatul și să devină un om virtuos.

– Prima datorie a preotului, în legătură cu această taină, este aceea de a da credincioșilor cuvenitele îndrumări privind pregătirea lor pentru o mărturisire sinceră, completă, din toată inima și cu multă umilință. Preotul duhovnic va învăța din timp pe credincioșii săi cum trebuie să-și facă, fiecare în parte, „*examenul de conștiință*”, înainte de a se prezenta la scaunul mărturisirii.

Conștiința, glasul lui Dumnezeu în om, judecătorul nemitarnic, este chemată să se pronunțe asupra valorii morale a faptelor săvârșite. Cel care se pregătește pentru Sfânta Spovedanie mai întâi își cercetează toate faptele săvârșite de el, aducându-le în fața conștiinței, care îi va dezvălui povara care apasă asupra sa și-l va determina să aleagă calea ușurării – scaunul mărturisirii.

Examenul de conștiință este un act profund, răscolitor care amplifică în sufletul nostru căința, trezind părerea de rău și dezgustul pentru păcatele săvârșite, hotărârea de a nu mai păcătuia și dorința de a ne vindeca.

În cercetarea conștiinței, credinciosul va urmări cele trei aspecte ale îndatoririlor sale față de Dumnezeu, față de semenii și față de sine, având ca ajutor în această privință Decalogul și poruncile bisericești. Toate abaterile de la poruncile lui Dumnezeu constatate e bine să fie *notate pe hârtie*, spre a ușura mărturisirea în fața duhovnicului, după cum ne îndrumă sfinții și părinții bisericești.

Astfel pregătit, penitentul se apropie de *scaunul spovedaniei*, pentru a-și mărturisi în fața lui Dumnezeu, cu ajutorul duhovnicului, toate păcatele sale și a dobândi iertarea acestora și îndreptarea sa.

1. După povețele pregătitoare privind necesitatea și rostul spovedaniei, rolul duhovnicului și secretul mărturisirii, preotul va încerca, prin întrebări, cunoașterea, cât e posibil, a sufletului penitentului, mai ales atunci când acesta este necunoscut. Primele întrebări adresate penitentului se vor referi la *ultima sa mărturisire și împărtășire și la săvârșirea canonului* primit, așa cum consemnau și vechile cărți de învățătură pentru duhovnici. Apoi, va continua cunoașterea individualității pacientului său în ceea ce privește vârsta, starea civilă, profesiunea, condițiile sociale, aptitudinile intelectuale etc.

Această investigație se poate face și pe parcursul mărturisirii. Ea trebuie prezentată penitentului ca absolut necesară stabilirii intensității suferințelor sale sufletești, cât și pentru tratarea acestora, spre a nu fi înțeleasă ca o pătrundere indiscretă în viața sa particulară și socială.

În scaunul mărturisirii, duhovnicul va ține cont de *vârsta* penitentului, cu slăbiciunile și frământările ei, de *sex*, cu diferitele probleme pe care le implică, de *starea civilă*, cu diversele sale obligații și responsabilități, de *profesiune*, cu vocațiile, împlinirile și neîmplinirile ei, de *condițiile sociale și aptitudinile intelectuale*, îndreptate în permanență spre mai bine, de *talentele și darurile fiecăruia*, de *starea sănătății trupesti*, strâns legată de conduita morală. Cu cât va intui mai bine particularitățile penitentului, cu atât va pătrunde mai ușor în sufletul acestuia, administrându-i tratamentul adecvat.

2. În scaunul spovedaniei duhovnicul va putea folosi metoda expozitivă, ascultând mărturisirea penitentului, cea a întrebărilor sau una mixtă, intervenind din când în când, dirijând și completând mărturisirea și dând îndrumările necesare. În cazul când penitentul este necunoscut duhovnicului, acesta va cerceta mai întâi *integritatea, ortodoxia și tăria credinței lui*, fiindcă aceasta stă la baza vieții religios-morale a credinciosului. Temeinicia, profunzimea și corectitudinea credinței determină, în mare parte, evlavia, religiozitatea și moralitatea faptelor penitentului.

Cercetarea vieții morale a celui care se mărturisește trebuie făcută cu discreție și cu prudență, spre a nu se interpreta ca o cercetare juridică, ea urmărind de fapt stabilirea gradului de gravitate a păcatului, cauza lui și vinovăția penitentului.

Chestionarul prevăzut în Molitfelnic rămâne pentru preot ca un *ghid orientativ*, necesitând o adaptare la condițiile zilelor noastre. Preotul va proceda cu mult tact pastoral la adresarea întrebărilor pentru completarea mărturisirii sau pentru cunoașterea gravității păcatului săvârșit de penitent și a vinovăției acestuia.

– Mai întâi va cerceta, dacă e cazul, starea credinței penitentului.

(continuare în p. 2)

† Dr. LAURENȚIU STREZA,
Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului

Spovedania preoților și a credincioșilor în Diaspora

La inițiativa Prefericitului Părinte Patriarh Daniel, Sfântul Sinod al Bisericii noastre ne cheamă anul acesta să aprofundăm însemnătatea crucială a două Sfinte Taine pe care se întemeiază viața creștină, și anume Taina Mărturisirii păcatelor (sau Spovedania) și Taina Euharistiei (sau a Sfintei Liturghii). Acuzată, adeseori pe bună dreptate, de inerție și rutină în ce privește săvârșirea Sfințelor Taine, iată că Biserica, prin vocea Întâistătătorului ei, ne cheamă pe toți: ierarhi, preoți și credincioși, să depășim această stare și să pătrundem prin credință și mai adânc în misterul liturgic pentru ca să ne lăsăm transformați de el. Cu totul altfel vom trăi Sf. Liturghie și celelalte Sf. Taine și rugăciuni ale Bisericii când le cunoaștem semnificația adâncă și participăm la ele cu pregătirea pe care o cere sfințenia lor.

Este adevărat că tainele credinței nu pot fi cuprinse cu mintea, altfel ele n-ar mai fi taine. Taina nu este un obiect de cercetare pur intelectuală, pentru că rațiunea umană, neluminată de credință, nu poate pătrunde decât în domeniul creatului, pe când taina ne deschide spre lumea de dincolo. De aceea în fața tainei, rațiunea trebuie să se smerească; mai mult chiar, să se crucifice pentru a accepta credința care o transfigurează și o ridică la o înțelegere superioară, existențială. În fața tainelor ne prosternăm și contemplăm pe Dumnezeu Care Se ascunde în ele.

Dar taine nu sunt doar realitățile care țin nemijlocit de credință, adică tainele credinței (adevărurile de credință, adică

(continuare în p. 4)

† Dr. SERAFIM JOANTĂ,
Arhiepiscop și Mitropolit

Din cuprins:

Pr. Lect. Dr. Mihai Iosu

Duhovnicul, între măreție și răspunderi

paginile 5 și 9

Pr. Conf. Dr. Irimie Marga

Epitimia după sfintele canoane | pagina 6

Pr. Lect. Dr. Daniel Buda

Creștinii din Orientul Mijlociu: istorie,**situația actuală, perspective de viitor** |

pagina 9

Preotul în scaunul Spovedaniei

(urmare din p. 1)

– Apoi păcatele făcute cu *cuvântul*: împotriva lui Dumnezeu (hulă, înjurături etc.), împotriva aproapelui (batjocuri, certuri, minciuni etc.), împotriva sa (jurăminte, blesteme etc.).

– Păcatele săvârșite cu *gândul*: toate păcatele gândite, însă nesăvârșite.

– Păcatele săvârșite cu *fapta*: păcate ușoare și păcate grele sau de moarte. Păcatele de moarte: păcate capitale (mândria, iubirea de argint, desfrânarea, invidia, lăcomia, mânia, lenea), strigătoare la cer (uciderea trupeză și suflatească, păcatul împotriva firii, asuprirea văduvelor și a orfanilor, înșelătoria, furtul, necinstirea părinților) și păcate împotriva Duhului Sfânt (încercarea prea mare în bunătața lui Dumnezeu și deznădejdea).

Chestionarul va fi adaptat în funcție de vârsta, sexul, starea civilă sau alte particularități ale penitentului.

3. În vechile cărți de învățătură pentru duhovnici se recomandă ca duhovnicul să amintească penitentului, după fiecare păcat mărturisit, urmările și osândirea lui în Sfânta Scriptură. Din *confident*, duhovnicul devine acum *judcător*, spre îndreptare al faptelor săvârșite sau a celor neîmplinite, apreciind, în funcție de individualitatea religios-morală a penitentului, gravitatea fiecărui păcat mărturisit, consecințele acestuia în viața penitentului și implicațiile lui sociale. Viciile și păcatele mari, cum sunt: beția, lăcomia, desfrânarea, pruncuciderea ș.a., sunt nu numai încălcări ale poruncilor divine, care atrag pedeapsa lui Dumnezeu, ci și încălcări ale rânduielii firii omenești, generând astfel multe maladii trupesti, cât și tulburări în contextul familial și social în care trăim.

Dezvăluirea gravității și a consecințelor fiecărui păcat va contribui la adâncirea regretului pentru cele săvârșite, sporind dorința celui care se căiește de a-și îmbunătăți viața pe calea virtuților. Păcatul este judecat cu „*acrivie*”, iar penitentul cu „*iconomie*”. De aceea, duhovnicul nu judecă cu asprime pe cel care se mărturisește, ci cu blândețe, compătimire și iubire, ca un adevărat părinte.

4. După judecarea păcatelor și a consecințelor lor, duhovnicul devine *îndrumătorul*, *învățătorul* penitentului,

indicându-i cu precizie calea de urmat și mijloacele necesare îndreptării și progresării lui pe calea virtuților. Ca pedagog și doctor duhovnicesc, preotul va administra tratamentul adecvat, vindecând rănilor pricinuite de păcate și călăuzind cu multă dragoste și răbdare, pe fiecare penitent în parte, pe drumul cel drept.

Preotul își va dovedi acum toată iscusința și experiența sa de învățător, pedagog și părinte duhovnicesc, conștient de menirea și răspunderea sa.

După caz, celor puțin edificați în cele duhovnicești le va face o *instruire religioasă*, ca bun cunoscător al Sfintei Evanghelii, spre luminarea minții lor.

Acțiunea duhovnicului se răsfrânge și asupra sentimentului, împărtășindu-i iubirea nemărginită a lui Dumnezeu, care nu voiește moartea păcătoșului, temeinicindu-se astfel nădejdea iertării și a vindecării.

Penitentul va fi îndrumat spre săvârșirea virtuților, prin care voința lui slăbită de păcat se va întări, dobândind *libertatea morală*. Duhovnicul va îndemna la săvârșirea virtuților opuse păcatelor mărturisite. Găsindu-se astfel antidotul fiecărui păcat, se va putea restabili echilibrul sufletesc al penitentului.

5. Actul următor, în cadrul spovedaniei, este stabilirea epitimiei sau a canonului de pocăință.

Canonul nu este o pedeapsă sau un mijloc de ispășire pentru păcatul săvârșit, ci o expresie a pocăinței și a îndreptării, un exercițiu spiritual de practicare a virtuților. De aceea el este un *element indispensabil* al spovedaniei.

Scopul acestui tratament curativ, prescris penitentului spre a-l îndeplini după spovedanie, este pozitiv, de a disciplina simțurile acestuia, aducând permanent în mintea lui ororile păcatelor săvârșite.

Duhovnicul poate recomanda drept canon orice faptă bună, care nu intră în obligațiile zilnice ale credinciosului. Rugăciunile stăruitoare, meditațiile, postul, milostenia, binefacerea, ajutorarea Bisericii, acte cu caracter altruist, acte sociale în folosul obștii, de ajutorare a unor copii orfani, a unor văduve sau bătrâni și cu mai puțin sprijin, familii cu mulți copii, sunt câteva din multele categorii de fapte care pot fi date canon la sfânta spovedanie.

În stabilirea canonului, preotul duhovnic va ține cont de temperamentul și individualitatea fiecărui penitent, de nivelul lui moral și intelectual, de puterile fizice și sufletești, de mentalitatea timpului, de natura, felul și gravitatea păcatului și de dispoziția lui de îndreptare. *Canonul nu trebuie să fie mai mic decât păcatul săvârșit de penitent!*

Multă prudență și chibzuință trebuie să aibă preotul în dezlegarea sau admiterea la împărtășirea cu Sfintele Taine a celor cu păcate mari, înaintea îndreptării, prin împlinirea canonului. De asemenea, aplicarea rigoristă a canonisării, după vechile prescripții canonice cu oprire de la Sfânta Împărtășanie pe perioade îndelungate, nu este o metodă folositoare pentru ridicarea celor căzuți, care vor rămâne îndepărtați de Biserică pe toată durata opririi de la cele sfinte. Nu folosește, însă, nici diminuarea rolului canonului, minimalizarea lui. Fiecare tratament trebuie făcut cu medicamentul potrivit pentru îndreptare, ținându-se cont de gradul de pocăință exprimat de cel care se mărturisește. Cea mai bună metodă de recuperare a celui căzut este cea a controlului periodic, prin spovedanie, pentru al ajuta în impas sau a schimba tratamentul dacă este cazul.

6. După ce s-a convins de sinceritatea și deplinătatea mărturisirii, de căința și dorința de îndreptare a penitentului, duhovnicul *pune mâinile pe capul acestuia* și rostește formula de dezlegare a păcatelor. Credinciosul care s-a mărturisit se va simți de acum ușurat de greutatea apăsătoare a păcatelor sale și, hotărât de a se feri de păcat, își va îndeplini cu râvnă canonul rânduit, făcând să rodească în viața sa virtuțile creștine.

O mărturisire săvârșită temeinic și cu responsabilitate, atât din partea penitentului, cât și a preotului, este o nouă treaptă de progres duhovnicesc în viața credinciosului.

Bibliografie selectivă:

- Sf. Nicodim Aghioritul, *Carte foarte folosite de suflet*, Craiova, 2010.
- Pr. Prof. Ene Braniște, *Din înțelepciunea și experiența duhovnicilor de odinioară*, în rev. „*Biserica Ortodoxă Română*”, nr. 1-2, 1960, p. 141-161.
- Pr. Prof. Petre Vintilescu, *Spovedania, prilej de pastorație individuală*, în rev. „*Studii Teologice*”, nr. 9-10, 1949, p. 695-712.

Pr. Prof. Dr.
CRISTIAN MUNTEAN

Îmi aduc aminte și azi, cu mare emoție, de seara aceea târzie, când aburiți de scorțișoara unui vin fiert, puneam la cale, cu un coleg mai în vârstă de la Seminar, destinele întregii Biserici. Atunci am auzit pentru prima dată că ar fi bine, ca atunci când ești hirotonit preot să-ți pui o dorință, chiar în momentul invocării Duhului Sfânt de către episcop. Deși n-am dat importanță acestui detaliu, se pare că nu mi l-am putut scoate din minte nici azi din moment ce-l aștern pe hârtie. Ce-și poate dori un tânăr în acel moment solemn al vieții sale, dacă nu cel de a fi un duhovnic bun?

S-au scris o mulțime de lucruri frumoase despre duhovnic și duhovnicie, se dau exemple minunate despre chipurile recunoscute de duhovnici mari, observ de multe ori credincioși și mai puțin credincioși care dau sfaturi duhovnicești erijându-se într-o calitate pe care nu o pot avea, și totuși... lucrul cel mai puțin înțeles, în această lucrare, este libertatea duhovnicului de a lucra „după Duh”, și nu după un sistem, oarecum, impus.

Tocmai legat de această libertate a duhovnicului se pot face o sumedenie de speculații. Libertatea lui nu e infai-

libilă, e responsabilă și are ca suport școala uceniciei pe lângă propriul duhovnic. Nu cred să existe un duhovnic bun fără duhovnic. Poate prima grijă a duhovnicului ar fi aceea de a nu fi pierdut calitatea de ucenic.

Poetul Nichita Stănescu spunea undeva că fiecare epocă își are poezii pe care-i merită. Cred că această sintagmă se aplică și în ceea ce-i privește pe preoți.

Provocările societății contemporane plasează duhovnicul într-un alt dinamism ce pendulează între nevoia de a fi informat și cea de a fi așezat. Poți observa cu ochiul liber diferențele dintre duhovnici: unii sunt mai tineri-alții mai bătrâni, unii mai aspri, alții par mai îngăduitori, unii sunt mai veseli, alții mai triști etc.

Cred că lucrarea de azi a duhovnicului se circumscrie și spațiului în care își desfășoară activitatea, precum și spațiului pe care și-l revendică drept apartenență.

Există pentru unii duhovnici tineri nevoia de a-și acoperi lipsa de experiență cu un zel/devotament oarecum încrâncenat. Condiția duhovniciei e una a răbdării și a ascultării hrănite de smerenie. Acestea nu le dobândim de la sine, ci sunt suma rodirii în ascultarea propriului duhovnic.

Editorial

Spovedania unui duhovnic

Ispita „proaspătului” duhovnic este de multe ori meschină și pornește de la situații aparent banale: curiozitatea de a afla o sumedenie de evenimente despre o persoană, evenimente care nu au neapărat relevanță cu situația duhovnicească a penitentului sau orgoliul de a crede că ai rezolvat „tehnic” cazul aplicând canoanele „ca la carte”.

Este greu să înțelegi nevoia unei „păci strâmbe” față de un „război drept”. E necesar ca dialogul cu propriul duhovnic să fie neîntrerupt, nu din „acrivia” de a nu greși, ci din nevoia de a simți „deosebirea duhurilor”.

Așa cum cerem creștinului o minimă orientare duhovnicească, ar fi frumos să avem și noi orientarea necesară în duhul unei rugăciuni de toată vremea. Părintele Rafail Noica a dezvoltat frumos această idee spunând că rugăciunea noastră, ca duhovnici, trebuie să fie, în general, o rugăciune zilnică, poate o stare de rugăciune în toată clipa, ca Dumnezeu să ne dea cuvânt. Să fim convinși că acel cuvânt pe

(continuare în p. 11)

LITURGHIE • PASTORAȚIE • MĂRTURISIRE

**Î.P.S. Dr. LAURENȚIU STREZA,
Arhiepiscopul Sibiului și
Mitropolitul Ardealului**

Miercuri, 1 ianuarie. Î.P.S. Sa a săvârșit, la Catedrala mitropolitană din Sibiu, rânduiala liturgică specifică pentru noaptea dintre ani și a adresat credincioșilor un cuvânt de binecuvântare. Dimineața, în același loc, a oficiat Sf. Liturghie și slujba de Te Deum și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură. La sfârșit, l-a hirotosit întru *arhidiacon* pe P.C. diac. Emanuel Benchea.

Joi, 2 ianuarie. A vizitat Mănăstirea „Brâncoveanu” de la Sâmbăta de Sus.

Vineri, 3 ianuarie. A avut program de lucru la cabinet.

Sâmbătă, 4 ianuarie. A vizitat Complexul Monahal Păltiniș.

Duminică, 5 ianuarie – Ajunul Bobotezei. A slujit Sfânta Liturghie și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură la Catedrala mitropolitană. A săvârșit, apoi, în același loc, slujba Aghiesmei Mari, explicând credincioșilor semnificațiile acestei rânduilei.

Luni, 6 ianuarie – Praznicul Botezului Domnului. A săvârșit Sf. Liturghie la Catedrala mitropolitană. La sfârșitul Sfintei Liturghii l-a hirotosit întru *protosingel* pe P.C. ierom. Emilian Man. De asemenea, a acordat distincția *Crucea Șaguniană* P.C. pr. prof. dr. Ioan Ică sn. În aceeași zi, a oficiat, în Piața Mare a orașului, slujba de Sfințire Mare a apei, la care au participat preoții și credincioșii din municipiul Sibiu, precum și o serie de oficialități locale. A adresat credincioșilor prezenți un cuvânt de învățătură.

Marti, 7 ianuarie – Soborul Sf. Ioan Botezătorul. A săvârșit Sf. Liturghie la Mănăstirea „Brâncoveanu” de la Sâmbăta de Sus și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură. În aceeași zi, a participat la sărbătoarea tradițională a întrunirii „cetelor de feciori” din Țara Făgărașului, ocazie cu care a adresat celor prezenți un cuvânt de binecuvântare.

Miercuri, 8 ianuarie. A avut program de audiențe. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Joi, 9 ianuarie. A avut program de lucru la cabinet.

Vineri, 10 ianuarie. A participat la Sf. Liturghie, oficiată la capela Facultății de Teologie. A avut program de lucru la cabinet.

Duminică, 12 ianuarie. A oficiat slujba de sfințire a Bisericii „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” din localitatea Hașag, protopopiatul Săliște. A săvârșit Sf. Liturghie și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură. La sfârșitul slujbei, l-a hirotosit întru *iconom* pe P.C. pr. paroh Ioan Scheau, iar principalilor cititori și binefăcători le-a acordat acte de cinstire. În aceeași zi, a vizitat Biserica „Sf. Ioan Botezătorul” din localitatea Loamneș, protopopiatul Săliște.

Luni, 13 ianuarie. A avut o întâlnire la Reședința mitropolitană cu dl prof. dr. Ștefan Fîru, Inspector Școlar General al jud. Sibiu. În aceeași zi, a avut program de audiențe.

Marti, 14 ianuarie. A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie din Sibiu. A avut program de audiențe.

Miercuri, 15 ianuarie. A participat la Sf. Liturghie, oficiată la capela Facultății de Teologie. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Joi, 16 ianuarie. A avut program de lucru la cabinet.

Vineri, 17 ianuarie. A slujit Sfânta Liturghie, cu ocazia hramului, și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură la Biserica „Sf. Antonie cel Mare” din Sibiu.

Sâmbătă, 18 ianuarie. A participat la Sf. Liturghie și la slujba de Te Deum, oficiate de către P.S. Andrei Făgărașanul, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, la Capela mitropolitană, cu ocazia deschiderii lucrărilor ședinței Consiliului Eparhial și a Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Sibiului. A prezidat ședințele Consiliului Eparhial și Adunării Eparhiale, desfășurate în Aula „Mitropolit Ioan

Mețianu” de la Facultatea de Teologie, în cadrul căreia s-a prezentat rapoartele de activitate pe anul 2013, pe sectoare și protopopiate. În aceeași zi, la Biserica „Buna Vestire” din Sibiu, a oficiat slujba de pomenire pentru roaba lui Dumnezeu Simona Chifăr, soția P.C. pr. prof. dr. Nicolae Chifăr.

Duminică, 19 ianuarie. Î.P.S. Sa a slujit Sf. Liturghie și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură la biserica „Sf. Cuv. Parascheva” din localitatea Tălmăcel, protopopiatul Avrig. În aceeași zi, a vizitat Mănăstirea „Brâncoveanu” de la Sâmbăta de Sus, precum și Biserica „Înălțarea Domnului” din localitatea Viștea de Jos, protopopiatul Făgăraș II.

Luni, 20 ianuarie. A avut program de audiențe și lucrări de birou.

Marti, 21 ianuarie. A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie.

Miercuri, 22 ianuarie. A participat la Sf. Liturghie, oficiată la capela Facultății de Teologie. A avut program de lucru la cabinet.

Joi, 24 ianuarie. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Sâmbătă, 25 ianuarie. A examinat la Teologie Liturgică pe studenții anului IV de la Facultatea de Teologie din Sibiu.

Duminică, 26 ianuarie. A slujit Sfânta Liturghie la Biserica „Sfinții Trei Ierarhi” din municipiul Făgăraș și a adresat credincioșilor prezenți un cuvânt de învățătură. În cadrul Sfintei Liturghii, l-a hirotosit întru *duhovnic* pe P.C. pr. Ciprian Adomnicăi de la parohia Șoarș, protopopiatul Făgăraș II.

Luni, 27 ianuarie. A avut program de audiențe și lucrări de birou.

Marti, 28 ianuarie. A vizitat Complexul Monahal Păltiniș și Schitul Bazna, jud. Sibiu.

Joi, 30 ianuarie – Sărbătoarea Sfinților Trei Ierarhi: Vasile, Grigorie și Ioan. A săvârșit Sf. Liturghie la Catedrala mitropolitană și a adresat credincioșilor și studenților prezenți un cuvânt de învățătură. La finalul Sfintei Liturghii, Î.P.S. Sa a oferit distincția „Crucea Șaguniană pentru Clerici” pr. prof. univ. dr. Aurel Pavel, decanul Facultății de Teologie din Sibiu, pentru activitatea rodnică din ultimii ani la conducerea academiei șaguniene. Această distincție a fost oferită pr. prof. univ. dr. Dorin Oancea, ca semn de mulțumire și apreciere pentru anii de slujire la catedra de Istorie a Religiiilor, iar pr. prof. univ. dr. Nicolae Chifăr i s-a oferit distincția pentru activitatea didactică și pentru reprezentarea Arhiepiscopiei Sibiului în Adunarea Național-Bisericească. Nu în cele din urmă, părintele Mihai Sămărghișan de la „Biserica dintre Brazi” din Sibiu a fost cinstit de ierarh pentru slujirea pastorală și pentru activitatea din Comisia de Cultură și Culte a Consiliului Județean Sibiu. A participat, apoi, în Aula „Mitropolit Ioan Mețianu” a Facultății de Teologie din Sibiu la sesiunea de comunicări științifice organizată cu prilejul prăznuirii Sfinților Trei Ierarhi: Vasile cel Mare, Grigorie de Nazianz și Ioan Gură de Aur, în cadrul căreia P.C. pr. lect. dr. Mihai Iosu a prezentat lucrarea „Sfântul Vasile cel Mare. Scurte povești din moștenirea sa pastorală”.

Vineri, 31 ianuarie. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Pr. Dr. Cristian VAIDA

**TEOLOGIE ȘI
SPIRITUALITATE ORTODOXĂ**

Editura Basilica a Patriarhiei Române a publicat, în condiții dintre cele mai bune, ediția a treia a lucrării *Sfinți daco-romani și români*, a Părintelui Acad. Prof. Dr. Mircea Păcurariu. Lucrarea se impunea a fi retipărită având în vedere procesele de canonizare încheiate cu proclamări solemne în ultimii ani, fapt care arată cât de binecuvântată este țara noastră

care a odrăslit de-a lungul vremii atâția sfinți. Iată că în sprijinul celor spuse mai înainte vine acest volum care dă măturie scrisă despre lucrarea minunată a celor peste o sută douăzeci de sfinți daco-romani și români ale căror vieți și lucrări se regăsesc în cele 382 de pagini ale cărții.

Sunt prezentate aici, desigur în ordine cronologică, după cum ne-a obișnuit deja Părintele Profesor, mai multe cete de sfinți, unii martiri, alții trecuți în sinaxare pe baza evlaviei populare, datorită vieții lor deosebite (cum este cazul Cuv. Daniil Sihastrul), ajungându-se până în contemporaneitate. Astfel, se regăsesc aici sfinții ierarhi mărturisitori canonizați la mijlocul secolului XX, sfinții voievozi drept-credincioși și iată că pentru prima dată în această lucrare este cuprins sfântul protector al Mitropoliei Ardealului, Sf. Ierarh Andrei Șaguna.

Citind lucrarea de față ne simțim din nou în sălile de curs, dar deopotrivă și în biserică. În sala de curs ne simțim ascultând discursul magistrului nostru despre istoria Bisericii Ortodoxe Române și despre cei care au ilustrat această istorie în modul cel mai profund, ajungând peste veacuri să fie ridicați la cinstea sfintelor altare. Dar ne simțim totodată în ziua de sărbătorire a fiecărui sfânt în parte, pentru că citind cele scrise, în stilul său inconfundabil, autorul ne plasează la momentul chinonicului, atunci când se obișnuiește să se citească sinaxarul sfinților pomeniți. Această impresie de lectură a cărții și de plasare în spațiul liturgic al bisericii ne-o dau și condacele, troparele sau icoasele pe care autorul le-a introdus după fiecare prezentare a unui sfânt.

La final, lucrarea are reprezentările iconografice ale tuturor sfinților români, aceste anexe fiind deosebit de importante în zilele noastre, având în vedere numeroasele șantiere de pictură existente și lipsa unor îndrumări de erminie privind reprezentarea sfinților noștri români.

Recomandăm lucrarea aceasta tuturor preoților și credincioșilor noștri pentru o mai bună cunoaștere a lucrării celor care s-au nevoit odinioară în aceste locuri pentru a le putea urma pilda și pentru a dobândi și noi Împărăția cerurilor.

La ultima ședință a Sfântului Sinod am primit din partea PS Macarie al Europei de Nord numărul 6 al revistei eparhiale *Candela Nordului*. Prezentul număr este dedicat anului omagial al Sfinților Împărați Constantin și Elena în Patriarhia Română și altor aspecte misionar-pastorale din cadrul eparhiei scandinave. Sunt prezente aici o serie de materiale dedicate Sfinților împărați semnați de autori români și străini.

Totodată acest număr cuprinde și portretul arhiepiscopului Adrian Hrițcu, trecut la cele veșnice în cursul anului 2013, care a avut în păstorie și aceste ținuturi nordice ale Europei. Personalitatea vlădică Adrian este prezentată de către Părintele Arhim. Timotei Aioanei, după mesajul adresat de către Preafericitul Părinte Patriarh Daniel la plecarea pe calea veșniciei a ierarhului misionar odinioară în Europa. Aflăm în paginile revistei despre activitățile misionar-pastorale ale tinerilor și credincioșilor în frunte cu episcopul și preoții lor, despre pelerinajele în România pentru conștientizarea legăturii cu țara și Biserica mamă, precum și despre proiectele filantropice ale parohiei de la Oslo, păstorită de către un fost student de-al nostru, de la Facultatea de Teologie din Sibiu.

Îl felicităm pe Preasfințitul Macarie și întregul comitet editorial pentru această publicație, realizată în condiții grafice deosebite și cu subiecte și materiale interesante spre folosul sufletesc al cititorilor.

Mitropolitul LAURENȚIU

Spovedania preoților și a credincioșilor în Diaspora

(urmare din p. 1)

dogmele) sau Tainele Bisericii, ci taine sunt și adevărurile care privesc omul și existența, în general. Omul, creația, viața în sine și întâmplările de fiecare zi sunt, de asemenea, Taine, pentru că în ele este prezent și lucrător Dumnezeu prin harul Său. „Totul este har”, deci totul este taină, zic toți sfinții, nevoitori ai credinței. Iar unde este Dumnezeu, acolo este taina.

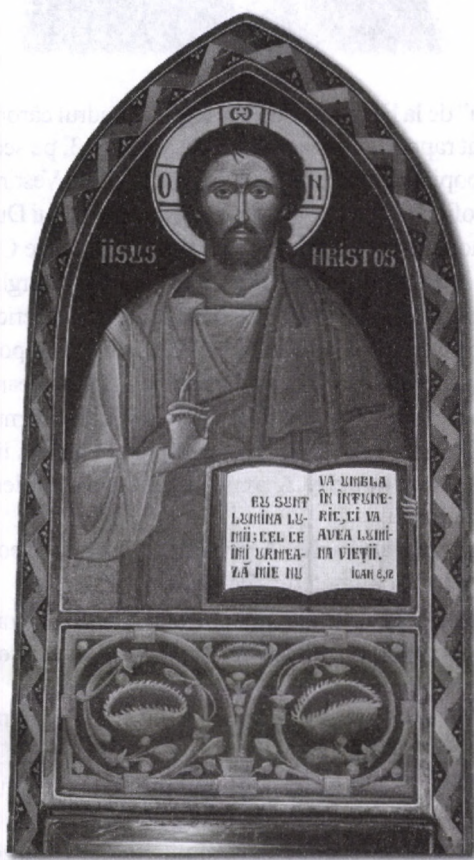
Dumnezeu este cu deosebire prezent și lucrător în Sfintele Taine ale Bisericii pe care El a întemeiat-o tocmai ca să fie cu noi în toate zilele, până la sfârșitul veacului (cf. Matei 28, 20). Fără participarea la Tainele Bisericii și împărtășirea de harul lor, n-am recunoaște și înțelege nicio altă taină, am rămâne opaci față de misterul vieții, ne-am închide în lumea aceasta și ne-am pierde odată cu ea. Numai în măsura în care ne împărtășim de harul Sfințelor Taine, înaintăm în cunoașterea lui Dumnezeu și a tainelor vieții, ne cunoaștem pe noi înșine și lumea în care trăim, înțelegem în mod existențial că „totul este har” și ne vom sili să câștigăm harul. Pentru că, deși harul este gratuit, el se câștigă totuși cu sudoare. „Dă-ți sângele ca să primești harul” este, de asemenea, o maximă care subliniază nevoia absolută a efortului personal pentru primirea harului. „În lupta noastră cu păcatul, nu v-ați împotrivit încă până la sânge”, se spune în Epistola către Evrei (12, 4). Deși contradictorii din punct de vedere logic, aceste două maxime: „**Totul este har**” (iar harul este gratuit) și „**Dă-ți sângele ca să primești harul**”, totuși ele sunt amândouă adevărate în planul credinței. Așa cum am spus, trebuie să ne crucificăm mintea ca să pătrundem taina. Aceasta nu înseamnă să ne conducem după dictonul: „Cred, pentru că este absurd”, pentru că în tainele lui Dumnezeu nimic nu este absurd, ci să credem pentru ca să înțelegem („cred, pentru ca să înțeleg”). „*Crezut-am, pentru aceea am grăit și m-am smerit foarte...*” (Psalm 115, 1). Numai prin credință și smerenie putem înțelege că harul prezent în viața noastră încă de la Botez așteaptă împreună lucrare cu el prin osteneala de zi cu zi pentru ca să producă roade. Pământul nu aduce roadă dacă nu este lucrat cu sudoarea frunții. Dar roada este exclusiv a lui Dumnezeu. „*Eu am sădit, Apolo a udat, dar Dumnezeu a făcut să crească*” (I Cor. 3, 6). Deci fără osteneală, nu putem înainta în credință, nu putem să ne bucurăm de roadele duhovnicești ale harului lucrător în noi. La bucuria roadelor se ajunge numai prin rugăciune multă (cf. I Tes. 5, 17), prin nevoință ascetică (post și înfrânare de la plăcerile vieții), prin lupta împotriva păcatelor și patimilor, prin asumarea necazurilor și purtarea lor cu răbdare, prin iertare și iubire. Iar osteneala noastră are ca țintă tocmai dobândirea harului sau a Duhului Sfânt, Dătătorul harului. Spunând că „**scopul vieții creștine este dobândirea Duhului Sfânt**”, Sf. Serafim de Sarov († 1833) a rezumat, în fond, întreaga Tradiție duhovnicească ortodoxă.

Cum știm, Duhul Sfânt cu toate darurile Sale se primește în Taina Botezului și a Mirungerii. El se înnoiește mereu în noi prin Taina Euharistiei sau a Împărtășirii cu Trupul și Sângele Domnului ca și prin celelalte Taine și Ierurgii ale Bisericii. El se înnoiește, de asemenea, prin rugăciunea personală și prin fiecare faptă bună săvârșită în numele lui Hristos. Dar Duhul Sfânt, din respect față de libertatea noastră, ne părăsește sau Se retrage în adâncurile ființei atunci când păcătuim, chiar și numai cu gândul. Căci și numai un gând necurat îl alungă pe Duhul Sfânt din noi. De aceea Sf. Ap. Pavel ne îndeamnă, zicând: „*Nu întristați Duhul cel Sfânt al lui Dumnezeu, întru care ați fost pecetluiți*” (Ef. 4, 30). Totuși Duhul Sfânt revine în noi dacă ne smerim și ne întoarcem la Dumnezeu prin pocăință și rugăciune.

Viața noastră duhovnicească de zi cu zi este țesută din căderi și ridicări. Până și dreptul cade de șapte ori pe zi, dar se și ridică de fiecare dată prin părere de rău și rugăciune. Numai cei fără de lege se poticnesc în căderea lor și nu se mai ridică (cf. Pilde 24, 16). Dacă păcatul în care cădem este grav, „păcat de moarte” sau „păcat strigător la cer” (adică păcat deosebit de grav care cere pedeapsa lui Dumnezeu încă din această lume), trebuie neapărat mărturisit în fața preotului duhovnic, căci nimeni altcineva nu ne poate elibera deplin de conștiința vinei decât Dumnezeu însuși, Care a dat puterea iertării păcatelor Sf. Apostoli și, prin ei, episcopilor, succesori ai Apostolilor. Iar episcopii delegă această putere preoților, prin Taina Hirotoniei și a hirotesiei întru duhovnic. Păcatele ușoare sau păcatele care nu sunt de moarte se iartă prin rugăciune și cerere de iertare de la cei pe care i-am întristat. Dar și aceste păcate trebuie măr-

turite, chiar dacă mărturisirea n-o facem de fiecare dată după ce am greșit, cum trebuie s-o facem în cazul păcatelor mari. Numai păcatele grave trebuie spovedite imediat după ce le-am săvârșit, pentru ca să nu se înrădăcească în ființa noastră. Altfel vom avea mult mai mult de suferit.

După 40 de ani de slujire, ca preot și ca arhieru, am ajuns treptat la convingerea fermă că nu există progres real în viața duhovnicească fără practica deasă a Tainei Spovedaniei, indiferent de starea pe care o are fiecare în Biserică: mirean, călugăr, preot sau arhieru. Spovedania ne privește pe toți, se cere de la toți, fără excepție, pentru că toți suntem păcătoși și toți trebuie să ne pocăim dacă vrem să ne mântuim. Aș spune chiar că pentru preoți și arhierii, Spovedania este și mai necesară pentru că misiunea lor de „*slujitori ai lui Hristos și iconomi ai Tainelor lui Dumnezeu*” (I Cor. 4, 1) este

împreună cu cea mai mare responsabilitate în Biserică și în lume. De împlinirea sau neîmplinirea ei depinde mântuirea sau pierderea oamenilor. De aceea, diavolul ne ispitește mai mult pe noi, slujitorii Bisericii, decât pe ceilalți credincioși, pentru ca, prin noi, să piardă pe cât mai mulți. Păcatul preotului sau arhierului este mult mai grav decât al unui mirean, pentru că preotul și arhierul sunt chemați, cei dintâi, să fie „*lumina lumii*” și „*sarea pământului*”. Arhierul și preotul cunoaște mai bine ca oricine voia lui Dumnezeu, iar cel ce cunoaște voia lui Dumnezeu și o încalcă se va bate mai mult decât cel ce n-a cunoscut-o. Apoi sminteala produsă de păcatul arhierului sau al preotului este mult mai mare decât sminteala pe care o poate produce păcatul unui mirean.

Ca și spovedania mirenilor, spovedania preoților (arhierilor) trebuie să se facă cât mai des cu putință. Părintele Dumitru Stăniloae spune în cartea sa „*Chipul nemuritor al lui Dumnezeu*” că „**numai printr-o mărturisire deasă devii tot mai mult persoană conștientă de responsabilitatea proprie**” și că „**Mărturisirea este un exercițiu în comunicarea sinceră și în înălțarea prin smerenie**” (Editura Basilica, 2013, p. 409). De aceea este foarte recomandată **spovedania lunară**. Se înțelege de la sine că preoții și arhierii trebuie să se spovedească la duhovnici cu multă experiență. Căci „*orb pe orb nu poate să călăuzească*” (Luca 6, 39). Și cum duhovnicii cu multă experiență, ca și doctorii buni, nu sunt foarte mulți, trebuie căutați, mai cu seamă prin mănăstiri. Dacă duhovnicul este departe, cum se întâmplă de regulă în Diaspora, este bine să ne spovedim la un preot din apropiere, dar să ținem legătura și cu duhovnicul nostru cu care să ne consultăm mereu prin scrisoare, telefon sau e-mail. Spovedania la duhovnicul propriu-zis se va face de fiecare dată când îl putem întâlni. În cazul păcatelor grave, spovedania trebuie făcută neapărat la episcopul locului (respectiv la mitropolit, pentru episcopul sufragane, sau la patriarh pentru mitropolit). Această rânduială canonică ține seama de faptul că numai episcopul locului poate dezlega un preot al său căzut în păcate mari. La fel și pentru arhi-

erei. În vechime, când numărul episcopilor era mult mai mare, eparhiile numărând cel mult câteva zeci de parohii, cum este încă situația în Grecia și devine tot mai mult în Rusia, preoții se spovedeau la episcopul lor. Spovedania la episcop este lucrul cel mai firesc, pentru că episcopul este Părintele duhovnicesc al tuturor preoților și credincioșilor din eparhia sa, care formează Biserica lui Hristos concretizată local. Regula din vechime era aceea ca fiecare episcop să-și cunoască pe nume pe toți preoții și credincioșii din eparhia sa și să aibă o legătură personală cu fiecare. Numai astfel un episcop poate fi cu adevărat Părinte duhovnicesc al tuturor. Din păcate, astăzi nici măcar preoții nu-și cunosc pe nume pe credincioșii încredințați de episcop spre păstorie!

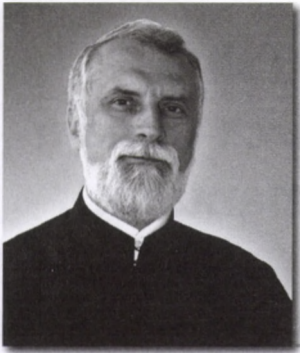
Trebuie să știm și aceea că împărtășirea cu Sfintele Taine ale lui Hristos, atât a mirenilor, cât și a preoților, nu este legată de Spovedanie, dacă n-am săvârșit păcate de moarte. În cazul păcatelor mari însă, nimeni nu se poate împărtăși cu Trupul și Sângele Domnului decât după mărturisirea lor și împlinirea canonului rânduit de duhovnic. Canonul, care constă, în general, din rugăciuni, post, milostenie, participarea regulată la Sf. Liturghie și chiar oprirea pentru o vreme de la Sf. Împărtășanie, nu este pedeapsă pentru păcatele săvârșite, ci leac de pocăință care vindecă sufletul. Se știe că în primele secole creștine, spovedania era publică, adică se făcea în fața episcopului sau, în lipsa acestuia, a preotului și în prezența credincioșilor adunați pentru săvârșirea Liturghiei. Se spovedeau păcatele grave, opritoare de la Sf. Împărtășanie care sunt: lepădarea de Hristos, crima (inclusiv avortul chirurgical sau prin medicamente anticoncepționale, care toate sunt abortive), desfrânarea, ura și ținerea de minte a răului (neiertarea celor care ne-au greșit), nedreptățirea semenilor prin minciună și hoție. Făcută public, spovedania avea un profund efect vindecător datorită smereniei penitentului care avea tăria de a-și mărturisi în fața semenilor păcatele. Păcatele mici nu sunt opritoare de la Sf. Împărtășanie. Ele se mărturisesc regulat, cum am spus, dar nu de fiecare dată când ne împărtășim. Așadar Sf. Împărtășanie nu este legată de spovedanie, decât în cazul păcatelor mari.

Situația din Diaspora îngreunează foarte mult desfășurarea unei vieți liturgice normale, datorită împrăștierei credincioșilor și deci distanțelor mari până la cea mai apropiată parohie românească, ca și lipsei de biserică proprie. Totuși cei cu adevărat credincioși fac efortul de a ține o legătură strânsă cu Biserica prin aceea că se spovedesc și se împărtășesc regulat. Aceasta depinde, firesc, și de misiunea preotului care trebuie să țină mereu contact, prin toate mijloacele, cu credincioșii săi și să-i îndemne să se spovedească și să se împărtășească cât mai des. Avem parohii unde majoritatea credincioșilor se împărtășesc în fiecare duminică, după cum avem și parohii unde foarte puțini se împărtășesc. Dar în toate parohiile, împărtășirea copiilor a devenit tradiție. Activitatea unui preot poate fi apreciată și după numărul credincioșilor care se împărtășesc în fiecare duminică. În Italia, de pildă, PS Siluan cere regulat preoților situația cu numărul celor care se împărtășesc duminical.

Împărtășirea la fiecare Sf. Liturghie cu pregătirea cuvenită reprezintă normalitatea vieții liturgice. Cine participă la Sf. Liturghie și nu se împărtășește, fără să fie în mod expres oprit de duhovnic, acela se află sub osânda canoanelor (a se vedea canoanele 8 și 9 apostolice, canonul 2 al Sinodului din Ancira, 341 și altele). Pe motivul că nu sunt vrednici (dar este cineva vrednic de împărtășirea cu Sf. Taine?), majoritatea credincioșilor noștri se lipsește de cel mai mare dar al lui Dumnezeu pe care-l poate primi un creștin. Desigur, vina o purtăm noi, preoții și arhierii, pentru că nu îndemnăm mereu pe credincioși să se apropie de Sf. Potir.

În legătură cu păcatele grave ale unor preoți, trebuie să știm că păcatul lor nu împiedică totuși lucrarea harului prin Sf. Taine pe care aceștia le săvârșesc. Harul Sf. Taine nu depinde de vrednicia slujitorului, ci de credința și evlavia celor care-l primesc. Totuși liturghisirea și împărtășirea preotului cu păcate grele pe conștiință i se face spre judecată și osândă. Harul nu numai zidește pe cel ce-l primește cu evlavie, ci și ucide pe cel ce-l primește cu nepăsare și în stare de păcat.

Taina Spovedaniei ne ajută pe toți, preoți și credincioși, să rămânem sensibili la harul lui Dumnezeu care este în noi și să-l înmulțim printr-o angajare tot mai mare în credință. Această angajare începe prin slujirea și trăirea cu bucurie a Sf. Liturghii care, deși mereu aceeași în ritualul ei, ne împărtășește atâta har încât o simțim de fiecare dată nouă. Și tot harul Sf. Liturghii, prin împărtășirea cu Trupul și Sângele Domnului, ne ajută să facem din toată viața noastră o Liturghie continuă.

Pr. Lect. Dr.
MIHAI IOSU

Duhovnicul, între măreție și răspunderi

L-am înțeles și l-am receptat ca un om pentru alții, ca pe un om al Bisericii, ca pe un om al lui Dumnezeu, gratulat și identificat cu darul și grija de a purta în sufletul și în inima sa, dacă nu destine, cel puțin, crâmpiele din atâtea existențe umane, mai ales cele răvășite de negura păcatului, de nesigura și alte multe instabilități. Împovărat, uneori, dar vai cu ce poveri! Alteori atacat, dureros de nedrept! Nu este stăpân pe destinul nimănui, dar, prin calitățile sale și prin felul în care își manifestă responsabilitățile, poate dăltui în sufletele fiilor duhovnicești înscrisuri pentru eternitate, scoțând din întuneric la lumină umanul, definit a fi „chipul slavei celei negrăite măcar că poartă rănile păcatului”. Un laic, preocupat de rolul și rostul părintelui său duhovnicesc, a lăsat posterității un adevărat „cod deontologic” ce-și dovedește, peste decenii, actualitatea: „El trebuie să cunoască pe oameni, să aibă mâna delicată, plină de înțelepciune și de măsură, când atinge patimile omenesci. Are în sarcina lui păcatele, căința, mizeria, nevoia și sărăcia oamenilor. Trebuie să aibă o inimă plină de mângâiere, de milostivire, de blândețe și de iertare. Ușa lui trebuie să fie deschisă în tot ceasul, candela lui aprinsă veșnic... Să nu cunoască nici anotimpuri, nici depărtare, nici boală, nici soare, nici vifor când e vorba să ducă untdelemn rănitului, iertare vinovatului și pe Dumnezeu celui ce se sfințește.” (G.D. Mugur, *Florile*, București, 1928, p. 86).

Instalat și investit cu purtarea de grijă, acceptat și agreat de credincioșii săi, perceput ca cineva, dar și ca prieten, duhovnicul sau părintele spiritual „e omul în fața căruia poți plânge fără să te simți umilit. E omul în fața căruia

poți plânge de mila ta, te poți răzvrăti împotriva ta, te poți acuza fără teama de urmări, te poți pedepsi numai spre îndreptare, te poți smeri cu adevărat fără teama că vei fi disprețuit, te poți simți iubit, îți poți reface încrederea în bine, adevăr și dreptate, și în puterea și în iubirea lui Dumnezeu” (Antonie Plămădeală, *Cuvinte duhovnicești*, Sibiu, 2000, p.162).

Pentru Clement Alexandrinul, duhovnicul este ca „un înger al lui Dumnezeu sau înger al pocăinței, apt să pătrundă și să deschidă sufletul păcătosului”. Lucrarea lui nu este una oarecare, misiunea lui nu este doar încredințare umană. Nu este îndreptățit să facă experimente spirituale și nici nu oferă garanții sută la sută. Nu desface produse, ci reface vieți. Programul lui se înscrie în aria celor ce lucrează *cu timp și fără timp* (II Tim. 4, 2). Este chemat să mijlocească între Dumnezeu și om, să ajute la identificarea punctelor slabe ce îndepărtează ființa umană de Divinitate, să ajute la reintegrare în mediul sănătos și generos unde *nici molia, nici rugina și nici furii* nu mai pot deteriora. (Mt. 6, 20). Fără a avea o calificare expresă și exclusivă în „a fi un expert în arta de a scruta sufletele, duhovnicul, prin simpla intuiție proprie slujitorilor lui Dumnezeu, descifrează în adâncurile întunecate, în zăcămintele de dureri prefăcute în cristale, un fel de prisme, prin care lumina cea mai lină, dacă le străbate, se frânge și se împrăștie. În asemenea străfunduri ale sufletelor roase de păcate, ...aceste blocuri înghețate sunt rămășițele unor vinovate înstrăinări de Dumnezeu” (Pr. Sebastian Chilea, „Doctor al sufletelor”, M.O., 6-7/1956, p. 333).

Sf. Grigorie Palama, din profunzimea cugetării sale și având o experiență pe măsură, sfătuiește cu insistență: „Tu

să te străduiești, de-a lungul întregii vieți, să ai un părinte spiritual la care să-i mărturisești toate greșelile și toate gândurile tale și să primești de la el remediu și iertare”. Un teolog rus, contemplându-și binefăcătorul său pe linie duhovnicească, îl descria așa: „Fața sa ardea și era luminoasă ca cea a unui înger al lui Dumnezeu. Privirea era blândă, vorba sa așezată și fără pretenții. Duhul său era în mod constant unit cu Dumnezeu, printr-o rugăciune interioară neîncetată. Prin puterea acestei rugăciuni interioare, fața sa răspânda o bucurie duhovnicească și strălucea de dragoste pentru aproapele” (Nicolas Arseniew, *La pieté russe*, Ed. Delachaux et Niestle, Neuchatel, 1963, p. 13).

Un alt Sfânt Părinte insistă asupra investigațiilor necesare pentru o benefică soluție, cuvântul său având o claritate și o greutate la superlativ. „Caută pe cineva care să fie un mijlocitor, un medic și un sfătuitor bun, care, ca un bun sfătuitor, să-ți înfățișeze feluri de căință potrivite sfatului bun; ca medic să-ți prescrie leac potrivit pentru fiecare din rănile tale, iar ca mijlocitor să-ți facă milostiv pe Dumnezeu stând înaintea Lui față către față și aducându-I rugăciuni și mijlociri pentru tine”. Căutarea se impune ca o necesitate stringentă, dar, să nu uităm, ea nu este suficientă. Instrumentele de căutare trebuie să aibă „omologarea” divină. Același Sfânt Părinte insistă: „Cheamă neîncetat pe Dumnezeu ca El să-ți arate un om în stare să te povățuiască, de care să ascuți ca și când ar fi Dumnezeu însuși... să faci ceea ce spune și o să te

(continuare în p. 9)

Despre Taina Spovedaniei, ca taină a împlinirii umanului prin revelarea sensului autentic al omenescului din om

Cu adevărat, mare este taina creștinătății: Dumnezeu S-a arătat... (I Tim. 3, 16)

Fiecare om își caută în viață împlinirea, indiferent ce ar putea însemna această împlinire din punct de vedere personal. Strâns legat de împlinirea pe care o caută și și-o dorește omul este sensul vieții lui. Sensul vieții este astăzi aproape un loc comun, o temă care revine în discuție în mod repetat și este îndeobște vehiculată ideea că omul de azi se situează într-o perspectivă fadă, că viața lui se desfășoară fără niciun sens.

Ori, devine tot mai vizibil faptul că omul reușește, în cele din urmă, o oarecare împlinire, dar o împlinire care nu mai are niciun sens, o împlinire închisă în sine și ruptă de orice sens al propriei existențe. Ce ar fi de făcut pentru a ieși din blocajul fără perspectivă în care se află? Soluția creștină la această problemă este tocmai deschiderea spre Dumnezeu prin mărturisirea de sine. Însă, omul, nu poate să mărturisească acest lucru – nici sie însuși, nici altcuiva – pentru că, pur și simplu, nu știe ce ar trebui să mărturisească.

Având în vedere cele spuse anterior, considerăm potrivită încercarea de a aborda spovedania, mărturisirea, din perspectiva credinței că „omenescul” autentic sau ceea ce-l face pe om să fie om se naște din asimilarea existențială a faptului revelat sau, cu alte cuvinte, din eficiența orientării în viață potrivit unei logici aparte, care este logica Revelației. Aceasta ar însemna, din punctul de vedere al împlinirii cu sens a vieții umane, o permanentă raportare/referire a omului la Dumnezeu. Iar, raportarea sau referirea la Dumnezeu se realizează, din punct de vedere al

referatului biblic, prin aceea că noi, oamenii, suntem zidiți după chipul lui Dumnezeu (Fac. 1, 27), ceea ce implică, tot din punct de vedere biblic, realizarea *asemănării cu Dumnezeu* (Fac. 1, 26).

Revelația este taina cea mare a arătării lui Dumnezeu (cf. I Tim. 3,16). Posibilitatea omului de a-L cunoaște pe Dumnezeu rezidă în faptul că Dumnezeu Se arată, Se descoperă, Se revelează omului. Motivul? Dumnezeu vrea ca omul să-L cunoască, deoarece cunoașterea lui Dumnezeu aduce omului împlinire, într-o bucurie. De fapt, omul ar trebui să știe că, singură cunoașterea lui Dumnezeu îi poate aduce bucuria împlinirii de sine. Celelalte stări, pe care omul le trăiește și pe care i le mijlocește lumea, în zadar și le definește drept bucurii, deoarece acestea sunt doar modalități de a-și ascunde teama, tristețea, disperarea. Sunt modalități inventate de om pentru a se ascunde de Dumnezeu, de ceilalți și de sine însuși.

Justificarea atitudinii defensive sau de evitare cu privire la ceilalți oameni, la semenii săi, este justificată prin aceea că, omul încearcă să se protejeze de o anumită incertitudine lăuntrică referitoare la propria ființă [Cf. Rollo May, *Descoperirea ființei. Fundamentele analizei existențiale*, trad. din engleză de Victor Popescu, Editura Trei, București, 2013, p. 9]. Însă, odată ce conștientizează faptul că el, și existența sa, este pus în permanență în fața lui Dumnezeu, omul realizează și faptul că nu se mai poate ascunde, deoarece *nici o faptură nu este ascunsă de El, ci totul este gol și descoperit înaintea Aceluia cu care avem a face* (Evr. 4,13).

Din acest motiv, singura atitudine legitimă pe care o poate aborda omul cu privire la Dumnezeu este aceea de ieșire din ascundere, de apropiere, de asemănare, de imitare a lui Dumnezeu. Imitarea lui Dumnezeu – a Celui Care Se arată, Se revelează –, asemănarea cu El ar implica, din punct de vedere logic, că și omul trebuie să se reveleze, să se descopere.

Descoperirea omului este, în primul rând, autoadresată. Omul se descoperă pe sine – cu dorințele sale, cu speranțele și cu ratările sale –, sie însuși. Se descoperă sie-și, apoi, se descoperă celorlalți. În această descoperire de sine celorlalți, precum și în descoperirea celorlalți sie însuși, stă însăși posibilitatea stabilirii comuniunii.

Comuniunea se realizează doar atunci când descoperirea este liberă, reciprocă și sinceră. Altfel, descoperirea/revelarea de sine – care, astăzi, poate fi întâlnită într-un mod tot mai frecvent în context cu valențe terapeutice sau psihoterapeutice –, nu reușește să răspundă cu adevărat nevoilor omului. Poate că reușește, într-o anumită măsură, să le amâne împlinirea sau să dea un fals sentiment de împlinire a lor, însă faptul că ele rămân undeva, în adâncul omului, nerezolvate, neîmplinite, sporește sentimentul de „gol” existențial.

Totodată, persoanele care speră să scape de acel sentiment existențial de gol interior așezându-se pe divanul

(continuare în p. 6)

Pr. Vasile GAFTON

Pr. Conf. univ. Dr.
IRIMIE MARGA

Epitimia după sfintele canoane

Epitimia este medicamentul de vindecare sufletească și trupească, pe care îl primește penitentul de la duhovnicul său, în urma Tainei Mărturisirii. Așa cum vindecarea poate veni și fără medicamente, tot așa și Mărturisirea nu trebuie să includă neapărat o epitimie. Dar, atunci când epitimia este necesară, ea urmărește trei aspecte: întărirea pocăinței, conștientizarea păcatelor și creșterea dorinței de mântuire.

Întotdeauna epitimia trebuie asumată liber și conștient potrivit cuvintelor psalmistului: „Toiagul Tău și varga Ta, acestea m-au mângâiat” (Ps. 22, 5), sau cuvintelor Sf. Pavel: „Făcând aceasta, și pe tine te vei mântui, și pe cei ce te ascultă” (I Tim. 4, 16).

Ceea ce dă unicitate Sf. Mărturisiri este faptul că în această Taină se află în lucrare, în sinergie, atât mântuirea penitentului, cât și mântuirea preotului. Această interdependență nu este așa de bine evidențiată în nici o altă Taină, poate cel mult în Taina Hirotoniei („Nu-ți pune degrabă mâinile peste nimeni, nici nu te face părtaș la păcatele altora”, I Tim. 5, 22). De aceea can. 84 Vasile c.M. reproduce textul de la Fac. 19, 17, care spune „mântuind, mântuiește-ți sufletul”. În acest sens, canoanele 28 și 30 ale Sf. Nichifor Mărturisitorul recomandă ca epitimia să se dea *potrivit dispoziției sufletești* a penitentului și după *chibzuința duhovnicului*, ambele aspecte fiind foarte importante în reușita creșterii duhovnicești.

Cel mai important canon cu privire la epitimie este can. 102 Trulan, supranumit și *cheia canoanelor*, care redă principiul economiei, sau principiul dreptei socoteli între *acrivie și pogorământ*. El condamnă atât acrivia necontrolată, cât și pogorământul nehibzuit. Accentuarea unilaterală a acriviei poate duce la bigotism, iar a pogorământului, la indiferentism. De aceea canonul 102 Trulan recomandă duhovnicului să *cerceteze starea penitentului, să vegheze* întoarcerea acestuia și să *măsoare vrednicia lui*, și așa să dea epitimia cuvenită, așa încât penitentul să nu cadă nici în deznădejde, nici în nepăsare. Sensul epitimiei potrivite nu este altul decât „vindecarea potrivită”, așa cum spune și can. 1 Grigorie de Nisa.

De reținut este **principiul vindecării** sufletești prin epitimie, care este formulat de can. 84 Vasile c.M., și anume: *vindecarea nu depinde de timp, ci de pocăință*. De asemenea, atunci când se cercetează păcatele, nu pot fi pedepsite *gândurile* (can. 4 Ioan Aj.), ci doar *consimțământul cu păcatul*, care constituie cauza și începutul epitimiei (can. 7 Ioan Aj.).

Pornind de la cele de mai sus, potrivit sfintelor canoane, atunci când se hotărăște epitimia, fiecare duhovnic trebuie să cunoască următoarele:

1. Sf. Canoane prevăd epitimia *maximă* și ea are caracter *orientativ*. Aceasta înseamnă că duhovnicul nu trebuie să le aplice formal și întocmai, ci în funcție de situația concretă.

2. Epitimia se hotărăște în mod *diferențiat*, adică ea trebuie să reflecte măiestria duhovnicului (Pravila Mică, Govora, 1640, îl numește pe duhovnic „maestru ca un vraci”) și, astfel, să țină cont de situație, de felul și implicațiile păcatului (intenție, cuvânt, faptă), de vârstă, de gen, de starea de sănătate, de situația socială, de starea civilă, de pregătirea intelectuală etc. Deasupra tuturor se află intensitatea pocăinței. De ex., Sf. Vasile cel Mare pedepsește desfrâul în funcție de starea civilă (7 ani pentru cei necăsătoriți, 15 ani pentru cei căsătoriți), în timp ce Sf. Ioan Ajunătorul pedepsește în funcție de vârstă (2 sau 3 ani înainte de vârsta de 30 de ani, și 3 sau 4 ani după vârsta de 40 de ani).

Pentru diferențierea corectă a epitimiei, duhovnicul rugător trebuie să se lase condus de inspirația divină, de aceea can. 13 Teofil al Alex. îl îndeamnă pe duhovnic să procedeze „cum îl va lumina Dumnezeu”.

3. Pornind de la epitimia maximă, duhovnicul *poate să scadă* din ea, până la anularea formală a ei. A scădea din epitimie mai poate însemna și faptul că duhovnicul

ia asupra lui din crucea penitentului. Can. 3 Ioan Aj. dă și exemplu cum se poate scădea epitimia, respectiv dacă penitentul face o jertfă în plus, dacă se abține, pe o anumită perioadă de timp, de la alcool, sau de la carne, sau de la brânză, ouă, pește, ulei, dacă face metanii sau milostenii, pentru fiecare se poate reduce câte un an, până la zero. Părintele Arsenie Boca spunea că cea mai mare epitimie este: „să nu mai faci păcatele pe care le-ai mărturisit!”.

4. Canoanele Sfinților Părinți prevăd *epitimii diferite*. Acest lucru este de la sine-înțeles, fiecare Sf. Părinte este în felul lui, iar canoanele nu uniformizează, ci îmbogățesc, arătând opțiuni și strategii diferite, complementare. De ex. Sf. Teodor Studitul nu dă epitimii mai mari de 3 ani, în timp ce Sf. Vasile cel Mare stabilește epitimii de peste 20 de ani. Mai mult, Sf. Părinți au chiar opinii antinomice, dar nu contradictorii, precum Sf. Nicolae al Constantinopolului care, prin can. 11, îndeamnă să nu se urmeze canoanele Sf. Ioan Ajunătorul, pentru că sunt prea blânde (!).

5. Sf. Părinți considerau, încă de atunci, că *oprirea de la Împărtășanie nu poate fi văzută întotdeauna ca o epitimie eficientă*. De aceea Sf. Nicodim Aghioritul (în „Carte foarte folosite de suflete”) recomandă epitimii practice, precum în situația avortului consideră că vindecarea ar veni mai bine prin hrănirea unui copil sărac, iar ucigașul ar trebui să primească epitimie întreținerea familiei rămase. Părintele Dumitru Stăniloae afirma de asemenea că oprirea de la Împărtășanie nu mai poate fi văzută astăzi ca o epitimie eficientă („Teologia Dogmatică Ortodoxă”, vol. III, București, 1978, p.140), ci, mai degrabă, penitenții ar trebui îndrumați spre fapte milostive, în timp ce împărtășirea îi ajută la vindecarea lor.

Din nefericire, astăzi mulți duhovnici accentuează unilateral oprirea de la cele sfinte, or – așa cum afirma și Pr. Rafail Noica – frica de a împărtăși trebuie pusă mereu în balanță cu frica de a *nu* împărtăși. Împărtășania este medicamentul cel mai potrivit în vindecarea sufletului și iertarea păcatelor, de aceea duhovnicul ar trebui să știe că *răspunderea este cel puțin la fel de mare atunci când nu împărtășesc*.

6. Niciodată nu se pot da două epitimii pentru aceeași vină. Principiul îl găsim în Sf. Scriptură (Naum 1, 9), în dreptul roman sub forma dictonului „*non bis in idem*” și în can. 46 Ioan Aj. Acest principiu înlătură nedreptatea dublei pedepsiri, dar întărește și credința în eficiența epitimiei unice.

7. Un ultim aspect în viața duhovnicească și în stabilirea epitimiei, este *situația limită a eșecului*. Adică a situației realiste în care, orice ar face duhovnicul, penitentul refuză îndreptarea, nu din vina duhovnicului, ci din neputințele personale ale penitentului. Astfel de situații întâlnim chiar în activitatea de propovăduire a Mântuitorului, pentru că Dumnezeu nu mântuiește cu forța (de ex., tânărul bogat care nu ascultă, sau localnicii din ținutul Gherghesenilor care Îl alungă pe Hristos).

În aceste cazuri trebuie urmat canonul 85 Vas.c.M care prevede: „de nu vom putea să-i salvăm, să ne sârguim a mântui măcar sufletele noastre”. Acest canon mai înseamnă indirect că penitentul nu poate niciodată să-l șantajeze pe duhovnic, în a-l determina să recurgă la compromisuri spirituale. Uleiul din candelă nu se împarte. Duhovnicul nu poate fi duplicitar, nu poate ierta de frică, nu poate fi constrâns (mai ales în divulgarea secretului Spovedaniei). Dacă penitentul nu se supune, răspunderea îi aparține în întregime, iar duhovnicul trebuie să-și apere sufletul său de cei care nu vor să-și asume mântuirea.

Ca și concluzie, putem aminti prescripția a 4-a a Sf. Ioan Gură de Aur, care sintetizează sugestiv felul în care se poate da epitimia: „Epitimia să nu se dea simplu, după cantitatea păcatului, ci să aibă în vedere și voința celor ce păcătuiesc, ca nu cumva, voind să cârpești ceea ce s-a rupt, mai mare să faci ruptura, sau străduindu-te să ridici ceea ce a căzut, mai mare să faci căderea”.

Despre Taina Spovedaniei, ca taină a împlinirii umanului...

(urmare din p. 5)

ori pe fotoliul destinat „clientului” nu fac altceva decât să-și depună ființa în mâna terapeutului. Rezultatul acestui gest este, în multe cazuri, o disperare profundă însoțită de resentimente care duc la răvășirea persoanei și pot ajunge chiar până la autodistrugerea ei.

Comuniunea arătărilor sau descoperirii de sine, despre care vorbeam mai sus, dă mărturie despre o nevoie launtrică a omului, nevoie care își poate găsi răspuns doar în cadrul oferit de o mărturisire de sine autentică. Această nevoie este nevoia de împlinire întru libertate [Ibidem, p. 10].

Toate se întâmplă în lume sub privirea lui Dumnezeu. Din acest motiv, Mărturisirea ca Taină relevă caracterul personal și liber al intrării în relație cu Dumnezeu prin intermediul altuia, a asumării ca martor al mărturisirii pe un celălalt, care este, în acest caz, duhovnicul.

Spovedania implică astfel toate cele trei aspecte ale descoperirii, ale arătărilor de sine: descoperirea de sine sie însuși, descoperirea de sine celui alt – unui altul, duhovnicul – și, implicit, în ambele cazuri, descoperirea de sine lui Dumnezeu. Ce este important în toate cele trei cazuri? Să fie păstrată libertatea celui care se mărturisește și să nu se confunde niciodată referentul. Duhovnicul este cel ce trebuie să vegheze în special asupra acestui ultim aspect. El poartă responsabilitatea acestei libertăți de sine asumate a celui ce se mărturisește, precum și a suscitării în cel ce se mărturisește a responsabilității ce decurge din libertatea asumată, astfel încât să reușească să facă în permanență referire la sine și la Dumnezeu, iar nu la alții.

Trebuie înțeles foarte bine, din acest punct de vedere, faptul că nu trebuie să fie toți ca noi înșine, să se confunde cu noi înșine, și nici noi nu trebuie să fim ca ceilalți. Însă, toți trebuie să ne raportăm în permanență la Dumnezeu, pentru a ajunge să ne asemănăm cu Dumnezeu. Cum putem realiza acest lucru? Prin credință. Mai precis, prin acea credință autentică, care este adevărul sau arătarea lucrurilor nevăzute (Evr. 11,1-2), a lucrurilor ascunse și, din acest punct de vedere, putem vorbi despre credință ca despre o revelare de sine, ca despre o descoperire permanentă de sine lui Dumnezeu, printr-un celălalt uman – duhovnicul.

Găsim exemple în acest sens în scrierile marilor părinți duhovnicești. Dintre aceste scrieri, una, mai cu seamă, ni se pare a fi potrivită contextului evocat de noi. Astfel, printre povătuirile Avei Pimen era și aceea prin care îl sfătuia pe un frate din mănăstire de a nu fi asemenea unui dătător de lege, ci, mai degrabă, un exemplu sau model de urmat. De asemenea, Sfântul Varsanufie scria unui ucenic: „Eu nu te-am legat, frate, nici nu ți-am poruncit, ci te-am povățuit; drept aceea, tu fă cum voiești” [Preluate de la John Chryssavgis, *Reîntregirea sufletului: arta îndrumării duhovnicești*, trad. în limba română de Luminița-Irina Niculescu, Ed. Sophia, București, 2006, p. 94]. Sau, cu alte cuvinte, fii liber și responsabil de alegerile tale!

(continuare în nr. următor)

Creștinii din Orientul Mijlociu: istorie, situația actuală, perspective de viitor (I)

Introducere

Auzim adesea știri despre situația tensionată din diferite regiuni ale Orientului Mijlociu și ne întrebăm despre situația Locurilor Sfinte ale creștinătății aflate în regiune, dar mai ales despre starea creștinilor care trăiesc acolo. Vreme de mai mulți ani, de multe ori știrile de la radio sau televiziune începeau cu prezentarea stării încordate din Israel sau Palestina, adesea chiar din Ierusalim, oraș atât de important pentru creștinism și pentru celelalte două religii numite „avraamite” (iudaism și islam). În ultimii ani situația din această parte a lumii s-a îmbunătățit simțitor, fapt pentru care nu mai auzim atât de des despre conflicte în Israel și/sau Palestina. În schimb am auzit adesea știri despre războiul din Irak și cum acesta a schimbat viața creștinilor care trăiesc în această țară. Sporadic am auzit în ultima vreme despre atacuri împotriva creștinilor din Egipt. La sfârșitul anului 2010 au început așa-numitele „revoluții de iasomie” [Vezi Daniel Buda, *Revoluțiile de iasomie din țările arabe și creștinii*, în *Telegraful Român*, 1 și 15 mart. 2011, p. 2] în țările arabe, mai ales din Orientul Mijlociu, care au adus cu ele răsturnări ale vechilor regimuri politice dictatoriale și instaurarea unor noi lideri politici aleși în mod democratic. La ora actuală avem informații aproape zilnice despre situația gravă din Siria, iar un final al conflictului nu poate fi încă întrevăzut. Nu putem să nu ne întrebăm care este situația creștinilor din această regiune la ora actuală? Interesul aparte al creștinilor din toată lumea pentru Orientul Mijlociu se datorează, fără îndoială, faptului că creștinismul a apărut în această regiune, aici aflându-se locurile unde a trăit și a activat Mântuitorul nostru Iisus Hristos și urmele sfinte legate de activitatea Sa pământească. Tot în Orientul Mijlociu se află multe dintre principalele centre ale creștinismului primar și dintre locurile sfinte legate de activitatea și martirajul Apostolilor și ale sfinților din primele veacuri creștine. Iată motivele principale pentru care creștinii din întreaga lume și din toate timpurile, indiferent de confesiunea sau tradiția creștină din care fac parte, au avut și vor continua să aibă un interes deosebit față de situația din această regiune și față de starea creștinilor care trăiesc acolo.

Câteva precizări

Propun în cele ce urmează un șir de 10 episoade despre istoria, situația actuală și perspectivele de viitor ale creștinilor din Orientul Mijlociu. Prezentarea de natură istorică va fi scurtă, iar accentul va cădea în special pe situația actuală și pe posibile scenarii de viitor. Prezentarea trecutului istoric este absolut necesară pentru a înțelege situația actuală a creștinismului din Orientul Mijlociu precum și a celorlalți actori principali care influențează situația din regiune. Înțeleg prin „situația actuală” descrierea detaliată a stării creștinilor din Orientul Mijlociu începând cu perioada de după cel de-al doilea război mondial. Există mai multe motive pentru a descrie în acest mod «situația actuală» căci sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial a adus numeroase schimbări în regiune: începutul sfârșitului dominației coloniale, descoperirea de mari zăcăminte de petrol și, nu în ultimul rând, întemeierea, în 1948, a statului Israel.

Prin „Orientul Mijlociu” sau „Orientul Apropiat” înțeleg definiția clasică folosită de Națiunile Unite, fără regiunea Caucazului și fără Nordul Ciprului, dar incluzând partea asiatică a Turciei de azi. Cu alte cuvinte, Orientul Mijlociu, în această prezentare, se va referi la teritoriul cuprins

la ora actuală de următoarele state: Turcia asiatică (deja amintită), Egipt, Iran, Irak, Israel, Iordania, Kuwait, Liban, Oman, Palestina, Qatar, Arabia Saudită, Siria, Emiratele Arabe Unite, Bahrain și Yemen. Sunt pe deplin conștient că „Orientul Mijlociu” ca noțiune ce desemnează o regiune este, prin origine și mod de abordare, profund europocentric și, în consecință, contestat de mulți care trăiesc în această regiune, totuși voi opera cu el din două motive: (1) această prezentare se adresează unor cititori români, deci europeni, obișnuiți cu utilizarea lui; (2) globalizarea a adus cu sine mondializarea acestei noțiuni încât chiar dacă nu are, din punct de vedere strict literal, niciun sens pentru, de exemplu, un utilizator din Japonia, ea este folosită ca atare în virtutea faptului că desemnează o regiune destul de bine definită, chiar dacă destul de diversă.

Cititorul ceva mai avizat al acestor rânduri s-ar putea întreba de ce anume țin să mă refer și la așa-numitele țări din regiunea Golfului (mai ales Arabia Saudită, Emiratele Arabe Unite, Qatar, Bahrain și Oman), unde creștinismul aproape că a dispărut odată cu apariția islamului. Există trei motive principale pentru care țin să mă refer și la situația creștinilor din aceste țări: (1) existența acolo a unei prezențe creștine incontestabile înainte de apariția islamului; (2) intensificarea prezenței creștinilor în aceste țări în ultimele decenii datorită migrației, chiar dacă autoritățile islamice nu recunosc întotdeauna această dinamică; (3) existența, în țările Golfului, a unei diaspore creștine de origine din celelalte țări ale Orientului Mijlociu, mai ales din Siria, Liban, Iordania și Irak, care influențează direct dinamica actuală, dar și pe cea de viitor, a creștinismului din regiune.

Prezentarea va avea ca obiect pe toți creștinii din Orientul Mijlociu: ortodocși răsăriteni, ortodocși orientali (așa-zisii „necalcedonieni”), caldeieni (așa-zisii „nestorieni”), catolici (latini), uniști (de toate categoriile), anglicani, protestanți și evanghelicali. De asemenea, va avea în vedere prezența altor religii (iudaismul, islamul de diferite tradiții, religia druzilor și chiar zoroastrismul) și diversitatea etnică și politică din regiune. Excluderea acestor aspecte ar duce inevitabil la o analiză care nu ar opera cu toate elementele care compun situația complexă a acestei regiuni.

Țin să precizez, în finalul acestei introduceri, că această prezentare se bazează pe două tipuri de surse: de natură bibliografică, precum și pe contactul direct pe care l-am avut cu creștini din Orientul Mijlociu, fie vizitând în mai multe rânduri această regiune, fie întâlnind, în diferite părți ale lumii, creștini din această regiune. Acest al doilea tip de surse mi-a folosit mai ales la redactarea părților care se ocupă de situația prezentă și de perspectivele de viitor ale creștinilor din Orientul Mijlociu. Am avut privilegiul de a locui vreme de trei luni în Israel în perioada cât am fost student la Teologie. În 2008 am efectuat o călătorie de studii cu Universitatea Humboldt din Berlin, Germania, în Siria și Turcia. În calitate de Secretar Executiv pentru relațiile bisericești și ecumenice din cadrul Consiliului Mondial al Bisericilor am vizitat în mai multe rânduri Israelul, Siria și Libanul și cel puțin o dată Egiptul și Qatarul, întâlnindu-mă cu lideri creștini de diferite confesiuni, cu lideri ai altor comunități religioase, cu profesori universitari, oameni politici, preoți, monahi și simpli creștini. Toate aceste contacte sper să-mi permită creionarea unei imagini holistice a situației creștinilor din Orientul Mijlociu.

Pr. Lect. Dr. Daniel BUDA, Sibiu/Geneva

ECUMENICA

Două organizații ecumenice și-au mutat sediul de la Geneva începând din acest an. Comuniunea Mondială a Bisericilor Reformate și-a mutat sediul de la Geneva, Elveția, la Hanovra, Germania începând cu luna ianuarie a acestui an. Decizia luată deja de forumurile conducătoare ale acestei organizații anul trecut i-a surprins pe mulți, întrucât Geneva este considerată capitala spirituală a tradiției reformate. Întemeietorul acesteia, Jean Calvin, a trăit și a activat vreme de mai mulți ani în acest oraș. Motivele mutării de la Geneva a comunității reformate sunt, în primul rând, de ordin financiar, Geneva fiind cunoscută ca unul dintre cele mai scumpe orașe din lume (locul al treilea în cele mai recente statistici, după Londra și Oslo). O mare parte din membrii forumurilor conducătoare ale Comuniunii Mondiale a Bisericilor Reformate au cerut mutarea acestei organizații în emisfera sudică, unde trăiesc la ora actuală cei mai mulți creștini reformați și unde se așteaptă ca pe viitor numărul acestora să crească. S-au discutat ca posibile variante Africa de Sud, Ghana și Brazilia, totuși până la urmă s-a decis mutarea în Germania, din rațiuni de natură financiară, Bisericele Germane Reformate promițând un susținut suport financiar organizației aflate în criză. Comuniunea Mondială a Bisericilor Reformate este cea mai reprezentativă organizație a tradiției reformate (calvini, presbiterieni, congregaționaliști, waldenzieni, biserici unite – calvino-luterane), având 229 de biserici membre din 108 țări. Actualul secretar general al acestei organizații este Rev. Dr. Setri Nyomi, reformat din Ghana.

Tot din rațiuni financiare, Conferința Bisericilor Europene (CEC) a decis în Adunarea Generală ținută la Budapesta, Ungaria, în iulie 2013, să-și mute sediul de la Geneva la Bruxelles, Belgia. Un alt motiv pentru luarea acestei decizii a fost dorința de a fi mai aproape de instituțiile europene cu sediul în acest oraș. CEC este organizația ecumenică europeană fondată în 1959 și are la ora actuală în jur de 125 de biserici europene membre. Actualul secretar general al CEC este Guy Liagre, Biserica Protestantă Unită din Belgia.

Bisericile din Portugalia au decis oficial recunoașterea reciprocă a Botezului într-o ceremonie care a avut loc la sfârșitul lunii ianuarie în catedrala anglicană „Sfântul Paul” din Lisabona. Semnarea solemnă a documentului de recunoaștere a avut loc în cadrul săptămânii de rugăciune pentru unitatea creștinilor. Bisericile semnatare au fost: Biserica Romano-Catolică, Biserica Anglicană din Portugalia, Biserica Ortodoxă – jurisdicția Patriarhiei Ecumenice – Biserica Metodistă și Biserica Presbiteriană din Portugalia. Portugalia este o țară majoritar catolică (85% din populație), iar celelalte biserici ne-catolice formează 2-3% din populația țării. Acordul cu privire la recunoașterea reciprocă a Botezului a fost rezultatul eforturilor Consiliului Portughez al Bisericilor Creștine, principala organizație ecumenică portugheză, fondată în 1971.

Guvernul socialist francez nu va opera nicio schimbare în legislația familiei până la sfârșitul acestui an, a anunțat biroul prim-ministrului francez Jean-Marc Ayrault. Decizia vine după ce peste 100.000 de protestatari s-au adunat la Lyon și Paris să-și exprime dezacordul cu privire la intenția guvernului francez de a legaliza procrearea asistată în cazul cuplurilor de lesbiene și mamele-surogat pentru cuplurile de homosexuali. La proteste au participat mai ales creștini catolici, dar și musulmani. Decizia este interpretată de către analiști ca fiind o strategie politică a președintelui francez Francois Hollande, a cărui popularitate a scăzut vertiginos. Întrucât luna viitoare au loc alegeri municipale în Franța, luarea deciziei mai sus amintite ar putea fi o încercare de evitare a unui dezastru electoral pentru Partidul Socialist Francez aflat la guvernare, care l-a susținut pe președintele Hollande în alegerea sa ca președinte în mai 2012. Anul trecut, Franța a legalizat căsătoria între persoanele de același sex, precum și dreptul acestora de a adopta copii. De asemenea, în limbajul public și juridic, noțiunile de „mamă” și „tată” au fost înlocuite cu noțiunea de „partener 1” și „partener 2”. Aceste decizii au creat enorme proteste din partea creștinilor, mai ales catolici, din Franța, precum și a unor organizații musulmane și au contribuit în mod sigur la erodarea popularității președintelui Francois Hollande.

Rubrică realizată de
Pr. Lect. Dr. Daniel Buda, Sibiu/Geneva

Diac. Dr. habil.
ȘTEFAN L. TOMA

DIN ACTUALITATEA BISERICESCĂ PANORTODOXĂ

O întâlnire relevantă pentru dialogul global al Bisericii Ortodoxe cu Biserica Anglicană: Sanctitatea Sa, Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I, a primit vizita Arhiepiscopului de Canterbury, Eminentă Sa Justin Welby

Pe 13-14 ianuarie a.c., actualul Arhiepiscop de Canterbury, Eminentă Sa Justin Welby, a efectuat o vizită oficială la Patriarhia Ecumenică, răspunzând astfel unei calde invitații primite din partea Sanctității Sale, Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I.

Actuala vizită a Primatului Bisericii Anglicane pe malurile Bosforului este prima vizită de acest fel, de la întronizarea sa ca Arhiepiscop de Canterbury.

În cuvântul de bun venit, Patriarhul Ecumenic a evocat relațiile de prietenie care au existat, generații de-a rândul, între Bisericile care formează Comuniunea Anglicană și Biserica Ortodoxă, în ansamblul ei, exprimându-și aprecierea pentru progresul realizat prin lucrările Comisiei Internaționale de Dialog Teologic dintre cele două Biserici.

În timpul prezenței sale la Istanbul, Arhiepiscopul de Canterbury a avut discuții private cu Patriarhul Ecumenic, întâlnindu-se și cu membrii Comisiei Sinodale pentru Relații Intercreștine. Arhiepiscopul Justin Welby a vizitat „Sfânta Sofia” și a participat la o recepție oferită de către Consutul General al Marii Britanii la Istanbul, cu ocazia prezenței sale în zonă; reușind să viziteze și Institutul Teologic din Halki.

Cu ocazia acestei vizite s-a semnat și o *Declarație comună*, semnată atât de către Patriarhul Bartolomeu I, cât și de către Arhiepiscopul Justin Welby, prin care s-a exprimat preocuparea profundă în ceea ce privește actuala criză din Orientul Mijlociu, relevanța preocupărilor de protecție a mediului înconjurător, ca și speranța redeschiderii, în viitorul apropiat, a Institutului Teologic din Halki.

În discursul rostit de către Patriarhul Ecumenic, în Sala Tronului din reședința patriarhală, relevând istoria legăturilor dintre cele două Biserici, Sanctitatea Sa a făcut referire la Patriarhul Chiril Lukaris, fost Patriarh de Alexandria, apoi de Constantinopol (sec. XVII), care a dezvoltat multe contacte cu Biserica și Statul englez. Ca și exemplu, s-a făcut referire la trimiterea de către el a unui „Codex Alexandrinus” regelui James I (unul dintre cele mai vechi manuscrise ale Bibliei în limba greacă), care este astăzi una dintre piesele de valoare expuse la *British Library* din Londra. Contactele s-au aprofundat prin Asociația Bisericii Răsăritene, înființată în 1864 (cunoscută astăzi și ca *Anglican and Eastern Churches Association*), ca și prin Fundația „Sfinții Alban și Sergius”, înființată în 1928. „Aceste două societăți au dus la crearea a multor prietenii ecumenice; și fără astfel de prietenii ecumenice, la nivel direct și personal, nu putem spera la a construi o fundație puternică unității creștine”, afirma Sanctitatea Sa.

După cum se știe, din anul 1973 există un dialog teologic oficial între Biserica Ortodoxă și Biserica Anglicană. „Comisia Internațională pentru dialogul teologic anglicano-ortodox” a emis deja trei documente importante: „The Moscow Agreed Statement” (1976), „The Dublin Agreed Statement” (1984) și, cel mai recent, „The Cyprus Agreed Statement” (2006), intitulat: „Biserica Dumnezeului Treimic”. În prezent, Comisia Internațională în cauză pregătește un alt document relevant, dedicat înțelegerii creștine a persoanei umane, rolului căsătoriei și poziționării omului față de mediul înconjurător.

Exprimându-și convingerea că, sub păstoria sa ca Arhiepiscop de Canterbury, dialogul teologic dintre cele două Biserici va continua să înflorească și să înregistreze progrese semnificative, Patriarhul Bartolomeu I a subliniat necesitatea ca acest dialog, intitulat „teologic”, să fie și unul al unei „teologii vii”. „Discuțiile doctrinare nu trebuie să fie niciodată separate de aspecte de interes practic, în spectrul filantropic și social. În acest moment, ca anglicani și ortodocși, ne exprimăm în mod concret preocuparea pentru situația creștinilor din Orientul Mijlociu, care sunt

confrunțați cu probleme din ce în ce mai complexe, în multe zone fiind supuși unei adevărate persecuții”.

În ceea ce privește relația dintre Patriarhia de Constantinopol și Biserica Anglicană, Patriarhul Ecumenic a mai arătat că, în permanență, Institutul Teologic din Halki a oferit (de-a lungul vremii) burse teologilor anglicani, care nu doar că au avut posibilitatea să cunoască mai bine spiritualitatea ortodoxă, dar, odată reînțorși în spațiul anglican, au și promovat-o, prin prietenii ecumenice întreținute constant. În acest sens, Patriarhul Bartolomeu I l-a asigurat pe Arhiepiscopul de Canterbury că, în perspectiva viitoarei redeschideri a Institutului Teologic din Halki, această tradiție va fi dusă mai departe.

Într-un alt discurs oficial adresat Arhiepiscopului de Canterbury, Patriarhul Ecumenic a afirmat: „În lumea de astăzi, adesea atât de dominată de reportofone și email-uri, constituie o importanță vitală ca creștinii să se întâlnească unul cu altul și în mod direct, față de față, persoană către persoană. Un mare lider al Bisericii Catolice a sec. al XX-lea, Cardinalul Suenens, obișnuia să spună: «Dacă vrem să ne unim, atunci, în primul rând, trebuie să ne iubim unul pe celălalt; și dacă ne iubim unul pe celălalt, trebuie să

ne și cunoaștem unul pe celălalt». Cu adevărat, așa este! În misiunea noastră de reconciliere creștină, să nu subestimăm niciodată nevoia esențială de dialog teologic profund; în același timp însă, există și o nevoie similară, la nivel personal, de prietenii ecumenice. Din acest motiv, Eminentă Voastră, prezenta vizită are o astfel de mare importanță”.

Mulțumindu-i Patriarhului Ecumenic pentru călduroasa primire, în cuvântul său de răspuns, la discursul de bun venit al Sanctității Sale, Arhiepiscopul Justin Welby a afirmat că o astfel de vizită, în primul său an de slujire ca Arhiepiscop de Canterbury, spune mult despre relevanța unei astfel de deplasări: „Sanctitatea Voastră, ați menționat, la un moment dat că, într-o lume devenită din ce în ce mai mică în termeni de distanță fizică, nevoia comunicării personale a devenit un imperativ. Văd scurta mea vizită în această lumină. A fi cu Sanctitatea Voastră, în acest loc sfânt și istoric, este cu adevărat un privilegiu. Căldura primirii a adăugat și mai multă profunzime privilegiului de a vă întâlni”.

Referindu-se la poziția pe care Constantinopolul o ocupă în istoria creștină a lumii, Arhiepiscopul de Canterbury a evocat diferite aspecte importante, petrecute de-a lungul timpului, ajungând până în vremurile noastre: „Sanctitatea Voastră, distinșii mei predecesori, Arhiepiscopul Robert Runcie în 1982, Arhiepiscopul George Carey în 1992 și Arhiepiscopul Rowan Williams în 2003, cu toții au vizitat acest loc sfânt și au fost binecuvântați de întâlnirile avute și de cele discutate. După cum Arhiepiscopul Rowan evidențiază în timpul vizitei sale, rădăcinile noastre merg în urmă, până la misiunile creștine inițiate în timpul împăratului Constantin cel Mare. Prin activitatea sa, el a exprimat, în mod deosebit, această reconciliere a tradițiilor apusene și

răsăritene ale Bisericii. O astfel de reconciliere este foarte dragă inimii mele, constituind o prioritate a slujirii mele. Voi lua împreună cu mine înapoi căldura și ospitalitatea Sanctității Voastre, precum și o preocupare reînnoită și reînșuflețită pentru o unitate și mai mare, pentru o prietenie și mai apropiată. Suntem în situația de a purta *crucile* diviziunilor dintre noi, însă să le umplem cu speranța și bucuria care vin din harul și iubirea lui Hristos. Aceste aspecte vor putea fi dezvoltate, pe mai departe, în cadrul întrunirilor Comisiei Internaționale de dialog teologic anglicano-ortodox, ca și prin și mai multe discuții informale reciproce. Vă pot asigura că voi oferi încurajarea necesară pentru călătoria noastră ecumenică comună. Sanctitatea Voastră, cunosc faptul că sunteți cunoscut ca și „Patriarhul verde”. Vă suntem recunoscători pentru energia și eforturile depuse, în privința sensibilizării necesității protecției mediului înconjurător. Ați fost vocea inițiatore a exprimării preocupărilor și a inițierii unui mare număr de seminarii și dialoguri, de asemenea, și cu sprijinul Alteței Sale Regale, Prințul Philip, în a mobiliza spiritual și moral în direcția asumării unei armonii între umanitate și natură”.

Considerându-l pe Patriarhul Bartolomeu I un exemplu la nivel global, de inițiator al păcii și reconcilierii, al modului de raportare față de liderii politici ai lumii, față de mediul înconjurător, dar și în exercitarea actului de diplomatie bisericească (prin prezența personală la întronizarea Papei Francisc I), Arhiepiscopul Justin Welby a declarat că așteaptă cu bucurie privilegiul de a-l primi pe Patriarhul de Constantinopol la Palatul Lambeth, la Londra, în anul 2015.

După cum este cunoscut, Biserica Anglicană a apărut pe parcursul sec. al XVI-lea, când, în timpul domniei regelui Henric al VIII-lea (1509-1547), Biserica din Regatul Britanic s-a separat de Biserica Romei. Odată cu expansiunea Imperiului Britanic, Biserica Anglicană s-a răspândit în întreaga lume, numărând astăzi 54 de Biserici, grupate în 34 de provincii. Din anul 1867, Conferințele de la Palatul Lambeth, la care participă toți episcopii anglicani și care au loc la 10 ani distanță una de cealaltă, reprezintă forul de manifestare al Comuniunii Anglicane.

Arhiepiscopul Justin Welby s-a născut în anul 1956, la Londra, studiind ulterior la Eton College și Trinity College din Cambridge (Istorie și Drept). Pentru o perioadă de 11 ani și-a desfășurat activitatea în domeniul *business industrial*, dedicându-se unor proiecte din Africa de Vest și Marea Nordului. În acest timp, a devenit lider al laicului parohiei „Sfânta Treime” din Brompton (Londra), dar și membru în Consiliul parohial al comunității „Sfântul Mihail” din Paris (unde a lucrat 5 ani). În anul 1992 a absolvit studiile de Teologie, la St. John's College din Durham, axându-se pe analiza unor aspecte de etică în business. În anul 1992 a fost hirotonit diacon, slujind pentru 15 ani Dioceza de Coventry. În anul 2002 a devenit *Canon* al Catedralei din Coventry, dedicându-se unor proiecte misionare în Africa și Orientul Mijlociu. La data de 8 decembrie 2007 a fost instalat ca *Dean* de Liverpool (unde se află cea mai mare catedrală din Anglia). Pe data de 2 iunie 2011 a fost ales episcop de Durham, fiind nominalizat pe 9 noiembrie 2012 ca cel de al 105-lea Arhiepiscop de Canterbury, fiind întronizat la 21 martie 2013, succedându-i astfel pe dr. Rowan Williams.

Pentru oricine s-a dedicat analizei dialogului dintre Biserica Ortodoxă și Biserica Anglicană, pentru cei însuflețiți (și de facto) de idealul unității creștine, pentru oricine a trecut și dincolo de porțile Palatului Lambeth din Londra sau pentru cei care o vor face de acum încolo, evenimentul prezentat în actuala rubrică de actualitate bisericească panortodoxă trebuie să aibe o relevanță aparte!

Surse: www.patriarchate.org; www.amen.gr; www.archbishopofcanterbury.org.

Împărtășire deasă? Spovedanie deasă! (I)

Mitropolitul Kallistos Ware considera că în secolul al XX-lea tema teologică dominantă a fost cea eclesiologică [Mitropolitul Kallistos Ware, *Orthodox Theology in the Twenty-First Century*, Foreword by Pantelis Kalaitzidis, WCC Publications, Geneva, 2012, în special p. 28 ș.u.]. La rândul său, teologul Karl Christian Felmy scria că, pe de o parte, o accentuare mai puternică a Bisericii și a eclesiologiei se regăsește nu doar în spațiul ortodox, ci și în cel general ecumenic (vezi, de exemplu, teologia romano-catolică de după Conciliul II Vatican). Pe de altă parte însă, „dezvoltarea eclesiologiei ortodoxe e însă deosebit de remarcabilă, dat fiind că în nici o altă problemă teologia ortodoxă nu a fructificat atât de puternic teologia altor confesiuni ca în eclesiologie, și în nici o altă problemă teologia ortodoxă însăși n-a pus accente atât de diferite, ba chiar opuse uneori, ca în eclesiologie” [Karl Christian Felmy, *Dogmatica experienței eclesiale. Înnoirea teologiei ortodoxe contemporane*, introd. și trad. Ioan Ică, Ed. Deisis, Sibiu, 1999, p. 208].

Una dintre cele mai originale și provocante direcții din teologia ortodoxă din secolul al XX-lea a fost reprezentată de așa-numita „eclesiologie euharistică”. Aceasta are ca punct de plecare opinia că diversele mutații istorice suferite de Biserică de-a lungul istoriei ar fi îndepărtat-o pe aceasta de conștiința eclesială și practica liturgică a primelor secole. Primul reprezentant al direcției amintite, teologul și liturgistul rus al emigrației pariziene Nikolai Afanasiev, enumera câteva din simptomele acestei crize liturgice: separarea Euharistiei de adunarea liturgică, Împărtășirea apărând ca un act izolat de comunitate (cei ce nu se împărtășesc primesc ca un substitut anafura, o practică nouă, „inventată”, prin care se dorea să se determine un scop pentru cei care nu se împărtășeau, dar asistau la Liturghie până la sfârșit [Nikolai Afanasiev, *L'Eglise du Saint-Esprit*, Les Editions du Cerf, Paris, 1975, p. 89-90]), și „trădarea” funcției Liturghiei prin neparticiparea tuturor credincioșilor în fiecare duminică la comuniunea euharistică [Idem, *The Lord's Supper*, traducere Michael J. Lewis, SVSP, Crestwood, New York, 1988, p. 93: „În practica liturgică contemporană primirea comuniunii s-a transformat într-un *act separat* (s.n.). Desigur, în marea majoritate a cazurilor Euharistia este săvârșită ca adunare euharistică. Dar săvârșirea ei nu mai este în mod necesar legată de comuniunea credincioșilor. Euharistia poate și chiar este săvârșită exceptând comuniunea sau împărtășirea credincioșilor”. Nu aceasta a fost practica în Biserica veche. Atunci momentul culminant al întregii adunări euharistice a fost participarea la comuniunea euharistică. Aceasta nu poate fi izolată sau separată într-un mod izolat. De la început credincioșii au primit comuniunea și doar aceia ce s-au împărtășit au luat parte la adunarea euharistică.]. Fapt și mai important, privită doar ca una din cele șapte Taine ale Bisericii, Euharistia a încetat să mai fie înțeleasă ca Taina Bisericii și astfel s-a distrus, prin individualism, principiul eclesial al Bisericii vechi: „Întotdeauna fiecare și întotdeauna împreună a devenit opus; nu toți și nu împreună, fiecare pentru el însuși și fiecare separat” [Ibidem, p. 95].

Pentru depășirea acestei crize și a efectelor sale negative, N. Afanasiev va încerca să regăsească etosul specific Bisericii primare – caracterizat prin sintagma „unde este adunarea euharistică este Biserica și unde este Biserica este adunarea euharistică” [Idem, *L'Eglise du Saint-Esprit*, p. 6]. În acest demers el va fi urmat de mai târziu de coleg din diaspora, Alexander Schmemmann, care va dezvolta anumite trăsături specifice „eclesiologiei euharistice”.

Aspirațiile teologiei liturgice ale Părintelui Schmemmann vizează, la rândul lor, depășirea unei „crize” în care se găsește lumea actuală, dominată de revolta împotriva lui Dumnezeu și a Împărăției Sale (consecință a faptului că „omul a devenit măsura tuturor lucrurilor”) [Alexander

Schmemmann, *Euharistia – Taina Împărăției*, trad. Boris Răduleanu, Ed. Bonifaciu, București, 2003, p. 15]. Pe urmele trasate de Părintele Georges Florovsky [vezi studiul nostru „Părintele Georges Florovsky, precursor al «eclesiologiei euharistice»”, în volumul *Omagiu Părintelui Prof. Univ. Dr. h.c. Ioan Ică*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2007, p. 243-261], Alexander Schmemmann vede ca o cauză a acestei crize liturgice, ce se manifestă și în Biserica Răsăriteană, „captivitatea apuseană a teologiei ortodoxe”. Cu alte cuvinte, sub influența teologiei scolastice cultul a fost redus la un ansamblu de rituri cu o funcție dublă – obiect de adorație în sine însuși și pentru satisfacerea necesităților practice ale credincioșilor –, și aceasta în pofida faptului că „în timpul nostru viața Bisericii a devenit aproape exclusiv liturgică” [Alexander Schmemmann, *Introducere în teologia liturgică*, trad. Vasile Bârzu, Ed. Sophia, București, 2002, p. 70]. Dar însuși „liturgismul” excesiv care predomină în Ortodoxia de astăzi nu face altceva decât să reflecte, în esență, o criză liturgică profundă, caracterizată de o pseudo-evlavie față de ceremoniile și slujbele Bisericii.

Principala deviație ce a survenit are ca subiect percepția rolului Tainelor, și mai ales a Euharistiei, în viața Bisericii. Tainele Bisericii nu sunt simple imagini mistice ale unor realități supranaturale, iar cultul nu înseamnă doar actualizarea sau descrierea evenimentelor importante din viața Mântuitorului. Aspectul anamnetic și aspectul eshatologic se împletesc în Biserica și simbolurile sale sunt „porți” prin care viața Împărăției viitoare intră încă de aici și de acum în Biserică. Prin urmare, Liturghia nu este o „comemorare” simbolică, o „preînchipuire”, un „teatru sacru” sau un „spectacol”, „film” al lui Iisus Hristos, ci chiar modul prin care Persoana și lucrarea mântuitoare a Acestuia se fac accesibile tuturor membrilor Trupului Său tainic în Sfânta Euharistie.

Revenind, criza liturgică a Bisericii Ortodoxe de astăzi constă în „lipsa de concordanță dintre ceea ce se săvârșește și înțelegerea Tainei care se săvârșește, respectiv trăirea ei”. Pentru depășirea ei, Părintele Schmemmann recurge la o „renaștere euharistică a Bisericii”, care nu coincide cu unele „reformate”, „acomodări” sau „modernizări”; dimpotrivă, este vorba de o regăsire a esenței și rolului cultului din Biserica primară, „o întoarcere la ceea ce vedea, la ceea ce trăiește cu care a trăit dintru început Biserica” [Idem, *Euharistia – Taina Împărăției*, p. 14-16.]. Într-o asemenea perspectivă între Hristos, Biserică și Euharistie există o legătură indisolubilă. În Biserica veche, este de opinie liturgistul rus, toate Sfintele Taine erau centrate în jurul Euharistiei, „Taina Tainelor”, pentru că aici are loc prezența deplină a lui Hristos în Biserică. Din acest motiv ea nu mai trebuie văzută doar ca una dintre cele șapte Taine (de regulă a treia), ca în manualele „de școală”, ci ca „Taina Bisericii” prin excelență. Bogăția sa nu poate fi deci epuizată trimițând la un singur aspect al ei, A. Schmemmann tratând-o ca un șir de Taine succesive: Taina adunării, a Împărăției, a iubirii, a cuvântului, a celor credincioși, a aducerii, a unității, a jertfei, a mulțumirii, a aducerii-aminte, a Duhului Sfânt, a împărtășirii [conform titlurilor capitolelor din cartea sa *Euharistia – Taina Împărăției*]. Mai mult chiar, Euharistia constituie atât începutul, cât și sfârșitul vieții eclesiale, semnul care marchează neîncetat și neîntrerupt existența credinciosului, întrucât „dacă natura și esența ultimă a Bisericii se revelează în și prin Euharistie, dacă Euharistia este realmente taina Bisericii, și nu numai o taină a Bisericii, atunci, în mod necesar, a intra în Biserică înseamnă a intra în Euharistie și Euharistia este realmente împlinirea Botezului” [Idem, *Din apă și din Duh*, trad. Ioan Buga, Ed. Symbol, București, 1992, p. 107].

Ciprian Iulian TOROCZKAI

Duhovnicul, între măreție și răspunderi

(urmare din p. 5)

mântuiești” (Sf. Simeon Noul Teolog, *Discursuri teologice și etice*, Ed. Deisis, Sibiu, 1998, p. 450).

Duhovnicul caută mereu atuuri reprezentative pentru sine și totodată pentru instituția pe care o reprezintă prin „neastâmpărul” pe care-l manifestă, de a fi într-o continuă regăsire și fructificare a sensurilor vocației sale. Această nobilă acțiune ce se înscrie în perimetrul unei și mai nobile misiuni, îl determină pe părintele duhovnicesc să cunoască și să urmeze etapele unui itinerariu spiritual care conduce la Hristos. Fidel unui crez limpede, luptător, prin excelență, și pacificator, prin performanță, el nu-și neglijează dedicarea și dedicația pentru fiecare fiu încredințat. Mereu în actualitate, susținând acea contemporaneizare, ce-i sporește, nu faima, ci rostul, simte și trăiește prezentul în care se impune cu tărie ca el, nu doar ca persoană, ci ca cel ce ilustrează instituția duhovniciei, „să-și dovedească și să pună în aplicare toată arta, iscusința și experiența lui de învățător al virtuții, de îndrumător al sufletelor, de pedagog creștin și părinte duhovnicesc, conștient de menirea și de răspunderea lui și totodată cu durere de inimă pentru pagubele pricinuite de păcat fiilor săi” (Pr. Prof. Ene Braniște, „Din experiența duhovnicilor de odinioară”, B.O.R., 1-2 /1960, p. 148).

Asumarea conștientă a acestei slujiri, disponibilitatea de a se ruga, precum și capacitatea de a face aceasta cât mai profund și cu utilitate maximă, înălțarea și înălțimea date de bucuria de a-i iubi pe fiii săi duhovnicesți și nu în ultimul rând, ilustrarea aceluia duh al comuniunii, un umăr pus la ajutorarea semenului, îl determină pe cel ce dă nume acestei instituții, să demonstreze, că în misiunea sa poate să îngemăneze sublimul lucrării preoțești cu responsabilitatea activității duhovnicesci.

Sub aureola sublimității, purtând mantia responsabilității, om al Bisericii și al comunității, cel ce „leagă și dezleagă” se definește a fi, în toate timpurile, omul vremii, chemat să *răscumpere vremea* (Ef. 5,16), să-l împace pe credincios cu sine, cu semenii, cu Dumnezeu. Din scaunul de spovedanie, un fel de „scaun de sus” al implicării în statornicirea unui climat de mai bine sau, mai concret, mai util, benefic, cel învrednicit să spună: *Iată, Hristos stă nevăzut...* se simte atât martor, cât și mijlocitor în procesul de alinare și împăcare. Simțind că pe umerii săi apasă răspunderea pentru viață și vieți, se vede conectat la acea realitate care avertizează, conștientizând: „Ia seama, de vreme ce ai venit la doctor să nu te întorci nevindecat”.

Având căldura, spiritul de jertfă și anvergura optimistă a învățătorului, priceperea și ambiția de a fi și de a da leac și salvare, asemenea doctorului, precum și „asprimea blândă”, vindecătoare, și nu vindictivă a judecătorului, duhovnicul își descoperă cu claritate locul și rolul în angrenajul atât de complex al comunității, indiferent de vreme și vremi. Între măreție și răspunderi, va milita pentru bine, adevăr și frumos. Va iubi blândețea și curajul. Se va folosi de valorile discernământului. Își va asuma consecvența și jertfa. Va fi și va rămâne constant în a sluji lui Dumnezeu și semenilor. Indiferent de încercări! De pe piscul cel înalt al slujirii preoțești, *așa să lumineze lumina lui...* (Mt. 5,16).

Arhitectonica inteligibilă a lumii la Franz Kafka

Autorul cărții lui Iov lasă să se întrezărească un sistem de pârgii cosmice, un background metafizic care a scăpat sistematic nu numai filosofilor catafatici, idealști (Platon, Descartes, Spinoza, Leibniz etc.), dar chiar și apofaticilor, nihilistilor, subteranilor. Există probabil o arie a spiritului unde nu avem acces la răspunsuri decât printr-un cod lingvistic complicat, printr-o „chineză” a Absolutului. Nagarjuna, scepticii greci, Pirhon, Schopenhauer, Nietzsche sau Cioran au refuzat să învețe această limbă, s-au împotmolit în fonetica ei.

Franz Kafka este probabil singurul om de spirit care stăpânește această limbă, încăpățânându-se să sondeze abisurile mașinării cosmice, să descifreze torsiunea, fețele și contrafețele infinitului, să schițeze geografia inteligibilă a lumii.

Autorul *Procesului* se naște la 3 iulie 1883 [În același an se nasc Jaspers, Ortega y Gasset, Kazantzakis și Urmuz] într-o familie de evrei din Praga. Dacă pe linie paternă avea descendenți pragmatici, robuști fizic și psihic (bunicul măcelar, iar tatăl comerciant prosper), ascendența maternă e dominată de figuri excentrice, de savanți iudaști, de firi romantice și bizare.

După absolvirea liceului german din palatul Kinsky, unde devenise membru al unei asociații cu tendințe anticlericale, în 1901 se înscrie la Universitate, finalizându-și studiile în 1906 cu un doctorat în științe juridice. În timpul studenției este interesat de dialogurile lui Platon și de filosofia lui Franz Brentano. Începând cu anul 1908 se angajează ca jurist la o agenție de asigurări. Citește Kierkegaard, Heinrich von Kleist, Martin Buber și Maimonides. Printre lecturile sale mai figurau: Pascal, Thomas Mann, Hesse, Flaubert, Strindberg, Dostoievski, Cehov și Goethe.

Călătorește în Italia, Elveția, Germania, Franța și România [în 1917, Kafka vine împreună cu logodnica sa, Felice Brauer, la Arad, în vizită la sora acesteia]. Se logodește de două ori, cu Felice Brauer și cu Dora Dymant, însă fără să finalizeze aceste relații printr-o căsătorie. În august 1917 îi apar primele simptome de tuberculoză. Se stinge din viață la 3 iunie 1924, fiind înmormântat în cimitirul nou din Praga.

Franz Kafka era o fire tragică, sceptică, taciturnă, chinuită de gândul morții, de întrebări, incertitudini, angoase și fobii, o fire hipersensibilă, introvertită, sinceră, scrupuloasă, nocturnă, insomniacă, timidă, sfoasă, soli-

tară și reflexivă, trăsături pe care le regăsim în alchimia sufletească a oricărui scriitor de geniu.

Principala perioadă de creație începe în 1912 cu *Sentița* (*Das Urteil*) și cu *Metamorfoza* (*Die Verwandlung*). Doi ani mai târziu scrie *Colonia penitenciară* (*In der Strafkolonie*), publicată în 1919, și romanul *Procesul* (*Der Proceß*), care se va publica postum în 1925.

Între anii 1916 și 1917 scrie volumul de povestiri *Un medic de țară*. După debutul bolii redactează *Scrisoare către tata* (1919) și *Scrisori către Milena* (1920-1922). Anii 1921 și 1922 sunt dedicați enigmaticului roman *Castelul* (*Das Schloss*), publicat în 1926. Începând cu anul 1910 scriitorul conduce un jurnal care va fi publicat abia în 1951. Moartea îl surprinde corectând volumul *Un artist al foamei* (*Ein Hungerkünstler*).

Opera kafkiană este receptată la adevărata ei valoare abia postum. Prietenul scriitorului, Max Brod îi ignoră dorința testamentară de ardere a manuscriselor, punându-le la dispoziția editorilor.

Disoluția Imperiului Habsburgic, condiția mizeră a muncitorului oprimat de o burghezie bolnavă, agitațiile politice, condiția de minoritar evreu, ororile primului război mondial, atmosfera dezolantă a capitalei cehe, relațiile alterate cu tatăl, iubirile ratate, suferința provocată de infecția cu bacilul Koch etc. sunt, evident, importante pentru decriptarea operei kafkiene, însă nu determinante.

Marile opere ale lui Franz Kafka: *Procesul*, *Castelul* sau *Colonia penitenciară* pot fi interpretate și din perspectiva ierarhiei juridice, sociale, administrative și politice a mecanismelor birocratice care alienează și strivesc identitatea ființei umane (*cătușele omenirii chinuite sunt confecționate din coli ministeriale*), ceea ce și face, de altfel critica literară facilă, însă adevăratele pariuri ale parabolilor kafkiene transcend aceste comentarii epidermice. Sensul operelor lui Kafka, Dostoievski, Thomas Mann, Hesse, Borges sau Cioran depășește literatura, nu poate fi decelat prin analize filologice-critico-esteticoidice. Filosofia, ontologia, metafizica și teologia sunt singurele instrumente care ne pot salva de la ratarea mesajului kafkian.

Autorul *Procesului* vizează, în primul rând, arhitectura inteligibilă a lumii, principiul de posibilitate a legii,

transcendența ei, ontologia, fenomenologia și psihologia structurilor juridice (laice și religioase), metafizica vinii, straniețea, neverosimilitatea, culpabilitatea și eșecul ființei umane. Kafka ar fi scris *Procesul*, *Castelul* și *Colonia penitenciară* sau, în orice caz, o operă cu un fond ideatic similar chiar dacă s-ar fi născut la Londra, Paris, București sau Ocna-Șugatag, indiferent de timpul sublunar care i-ar fi măsurat trecerea, pentru că humorile, natura prometeică, intuițiile abisale, metabolismul său spiritual l-ar fi condamnat la un astfel de demers creator.

Literatura lui Kafka are un înțeles secund care se originează în metafizica iudaică, în *Tora*, în *Talmud*, în *Cabala* sau în *Epistola lui Pavel către Romani*.

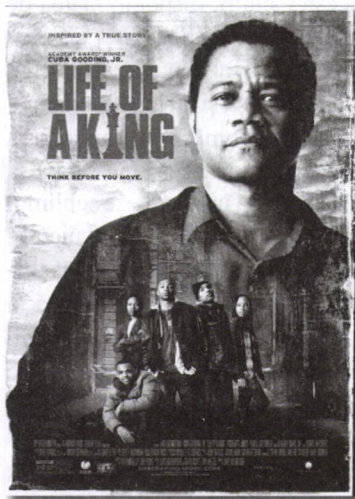
Exegeza operei kafkiene prin prisma unor tare psihocomportamentale inventate (halucinații, delir de persecuție) e la fel de puerilă. Evident, depresiile și tuberculoza au activat anumite disponibilități creatoare ale scriitorului, însă n-au fost responsabile de geneza lor. Dacă Franz Kafka a fost sau nu un *caz clinic* e mai puțin important. Cert este că marea artă s-a făcut în proximitatea clinicii, a sifilisului, a palorii, a ștreangului, a mocirlei, a vertijului și a excesului. Sănătatea, robustețea psihică de bucătar, de primar comunal, e întotdeauna perdantă, neproductivă în plan creator.

Pe de altă parte, suferința, sfâșierea existențială a artistului, scriitorului, filosofului etc. ar putea fi tributul plătit Inexprimabilului, Nicăieripestetotului divin pentru forțarea granițelor ontologice. Dacă viața este făcută să fie trăită (cu veselia și ignoranța păstrăvului de munte căruia nu-i pasă cine i-a ascuțit coada și i-a pictat șalele) sau e făcută să fie interogată, rămâne deocamdată o dilemă.

Dacă Augustin și Leibniz încearcă să justifice dreptatea lui Dumnezeu, primul întemeind poniologia, iar cel din urmă consolidând acest eșafodaj argumentativ prin *Eseurile de teodicee*, discursul kafkian țintește într-o direcție opusă, și anume în aceea a justificării existenței omului, dar nu a unei existențe senine, auguste, neproblematică, ci a unei existențe precare, absurde, atinse iremediabil de cangrena culpei și, în definitiv, a morții. Așa că nu avem de-a face cu o antropodicee, ci mai degrabă cu o antiantropodicee.

Lector Univ. Dr. Vasile CHIRA

Viața unui rege – din prisma unui pion

Dacă prima parte a anului cinematografic 2013 a fost dominată de tema supereroului și a conflictului universal de care atâră însăși existența omenirii, ultimele luni au adus pe marile ecrane câteva producții inspirate de întâmplări reale sau verosimile, bazate pe o serie de biografii de excepție, și merită amintite scurt titlurile câtorva pelicule mai sensibile, care se numără deja între

favoritele la premiile Oscar: *All is Lost*, *12 Years a Slave*, *Captain Phillips*, *Dallas Buyers Club*, *Gravity*, *The Secret Life of Walter Mitty*. Toate aceste filme se focalizează pe drama personală și găsirea resortului care îl împiedică pe protagonist să se predea definitiv în fața ostilităților de tot felul.

Cumva atipică, în sensul absenței scenelor de nuditate, a consumului de droguri, a violenței extreme sau a limbajului trivial, este ecranizarea intitulată „Life of a King”. Inspirat de fapte reale, filmul prezintă povestea lui Eugene Brown, care, după mai bine de 15 ani de detenție, se dedică găsirii unei soluții pentru a-i împiedica pe tineri să ajungă în situația lui. Deși a fost întâmpinată de câteva critici mai puțin favorabile care acuzau caracterul nefinisat al scenariului, uzul de stereotipuri, omiterea unor detalii care ar fi facilitat înțelegerea acțiunii sau neexplorarea unor elemente biografice, pelicula aduce în atenție problema

integrării tinerilor în societate și a dezvoltării unor activități alternative în vederea combaterii delicvenței juvenile.

Spre deosebire de alte programe convenționale care își propun același lucru Eugene a încercat să-i inițieze pe tineri în surprinzătoarea lume a șahului, un sport care ascunde un incredibil potențial de formare morală și spirituală.

Așa cum remarca Bogdan Anicescu – un autor din blogosfera ortodoxă autohtonă –, între viață și șah se pot construi numeroase paralele și alegorii. Cele două lumi au parametri comuni, fiind determinate de desfășurarea lor în etape diferite de la deschidere la final, respectiv de la naștere la moarte, ambele au dinamici ce presupun răsturnări de situație și mișcări imprevizibile, au o durată limitată de timp alocată unei decizii, ca în cazul șahului de tip Blitz, Bullet, Lightning sau Armageddon, precum și resurse diverse, dar limitate de care dispunem pentru a ne atinge țelul și cu care acționăm în diferite „câmpuri” sau într-o anumită direcție, ocupând poziție după poziție într-un asalt susținut al obiectivului final, căci până și Împărăția cerurilor se ia cu sila (βιάζεται – Mt 11, 12).

În ciuda apelului la rege, indicat de însuși numele jocului (shāh – rege în lb. persană), atât șahul, cât și viața cotidiană presupun conștientizarea finalităților și sensurilor cu care au fost înzestrate „piesele”, precum și acceptarea faptului că, deși nu reușim să vedem uneori scopul și rostul vieții noastre, avem totuși de jucat un rol cât de mic în planul lui Dumnezeu. *Viața unui rege* face referire tocmai la această asumare a statutului și a condiției cu care a fost înzestrat fiecare dintre noi.

Protagonistul își acceptă rolul de pion și își ia în serios munca de reabilitare, încercând să contribuie la educația tinerilor care nu mai reușesc să vadă țelul ultim al vieții

și care își duc existențele purtați de val și sub presiunea unei societăți confuze, lipsită de valori și de direcție. Având mișcările limitate, Eugene Brown avansează câmp după câmp cu o îndrăzneală atipică ce îl face imun la amenințări sau la „ispita” unei vieți de confort la umbra compromisului. Familiarizarea cu șahul și cu exigențele unui joc al minții îl ajută pe erou să treacă peste prejudecățile celorlalți, inerente reintegrării unui deținut în societate. Mai mult, sinceritatea cu care își îmbrățișează locul umil care îi este atribuit dă forță mărturiei lui și îi convinge pe tineri să aleagă inițierea într-un sport ce disciplinează mintea și o antrenează pentru pregătirea cu câteva mutări înaintea oricărui gest, apreciind avantajele și dezavantajele și anticipând pe cât posibil repercusiunile propriilor acțiuni. După mai bine de 10 ani de funcționare și implementare în zeci de așezăminte din câteva state americane, se poate spune că programul derulat sub deviza „Think B4U Move!” („Gândește înainte să muți!”) a fost un real succes și reprezintă un exemplu demn de urmat.

Că vrem să recunoaștem sau nu, toți suntem într-o oarecare măsură pionii chemați să ne jucăm rolul în slujirea Împăratului a toate, trimiși să ne sacrificăm în deschidere pentru ca alții să triumfe prin jertfa noastră sau îndemnați să parcurgem cu seninătate întreaga tablă de șah de la un capăt la celălalt pentru a deveni mai buni, mai puternici și mai utili celor din jur. La urma urmei, esențial este să avem dispoziția de a ne accepta soarta și de a ne asuma poziția, aparent nesemnificativă, în care am fost rânduiți de Dumnezeu și, împlinind cu responsabilitate puținul peste care am fost puși, să întrezărim rostul pentru care am fost creați.

Dragoș BOICU

• AGENDA PASTORALĂ •

P.S. ANDREI FĂGĂRĂȘANUL, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

Miercuri, 1 ianuarie. De praznicul „*Tăierii împrejur, cea după trup, a Domnului*”, P.S. Sa a săvârșit Sfânta Liturghie în Biserica *Sfinții Împărați Constantin și Elena* din Sibiu, iar la final a oficiat slujba de „Te Deum” la Anul Nou, ținând un cuvânt de învățătură.

Joi, 2 ianuarie. P.S. Sa a oficiat Sfânta Liturghie în Biserica *Sfântul Vasile cel Mare* de la Spitalul de Psihiatrie nr. 3 din Sibiu, al cărei preot paroh este P.C. Ciprian Căndea unde a ținut și un cuvânt de învățătură.

Vineri, 3 ianuarie. P.S. Sa a oficiat slujba de înmormântare în Biserica *Buna Vestire*, pentru preotul pensionar Vasile Pascu, în localitatea Ticușu Vechi a cărei preot paroh este P.C. Ioan Drăghici, unde a ținut și un cuvânt de învățătură.

Duminică, 5 ianuarie. P.S. Sa a oficiat Sfânta Liturghie în Biserica *Sfinții Împărați Constantin și Elena* din Sibiu.

Luni, 6 ianuarie. De marele praznic al *Botezului Domnului*, P.S. Sa a săvârșit Sfânta Liturghie la Biserica *Sfinții Împărați Constantin și Elena* din Sibiu, unde a ținut și un cuvânt de învățătură. În aceeași zi, alături de Î.P.S. Laurențiu și preoții Protopopiatului Sibiu, a oficiat slujba sfințirii Aghiasmei Mari, în Piața Mare din Sibiu.

Marți, 7 ianuarie. P.S. Sa a oficiat Sfânta Liturghie în Biserica *Sfântul Ioan Botezătorul* din Parohia Săliște II, Protopopiatul Săliște, al cărei preot paroh este P.C. Nicolae Bădilă.

Vineri, 10 ianuarie. P.S. Sa a oficiat Sfânta Liturghie la Capela Mitropolitană din Sibiu.

Duminică, 12 ianuarie. P.S. Sa a săvârșit Sfânta Liturghie la Mănăstirea *Sfânta Treime* din Comuna Orlat.

Miercuri, 15 ianuarie. P.S. Sa a oficiat Sfânta Liturghie la Capela Mitropolitană din Sibiu.

Vineri, 17 ianuarie. P.S. Sa a oficiat Sfânta Liturghie la Capela Mitropolitană din Sibiu.

Sâmbătă, 18 ianuarie. P.S. Sa a slujit Sfânta Liturghie în Capela Mitropolitană din Sibiu împreună cu un sobor de preoți consilieri ai administrației eparhiale sibieni, urmată de slujba Te Deumului, și a participat la lucrările Adunării Eparhiale și ale Consiliului Eparhial.

Duminică, 19 ianuarie. P.S. Sa a săvârșit Sfânta Liturghie în Biserica *Cuvioasa Paraschiva* din localitatea Cașolt, Protopopiatul Sibiu, al cărei preot paroh este Pr. Insp. Corneliu Voinea.

Miercuri, 22 ianuarie. P.S. Sa a oficiat Sfânta Liturghie la Capela Mitropolitană din Sibiu.

Vineri, 24 ianuarie. P.S. Sa a oficiat Sfânta Liturghie la Capela Mitropolitană din Sibiu.

Duminică, 26 ianuarie. P.S. Sa a oficiat Sf. Liturghie în Biserica *Adormirea Maicii Domnului* din localitatea Apoldu de Sus, al cărei preot paroh este P.C. Adrian Moldovan.

Miercuri, 29 ianuarie. P.S. Sa a oficiat Sfânta Liturghie la Capela Mitropolitană din Sibiu. În cadrul acele-

iași zile a participat la slujba Vecerniei unită cu Litia, în Catedrala Mitropolitană din Sibiu.

Joi, 30 ianuarie. De praznicul *Sfinților Trei Ierarhi*, P.S. Sa a slujit Sfânta Liturghie la Catedrala Mitropolitană din Sibiu alături de Î.P.S. Laurențiu, Mitropolitul Ardealului, și un mare sobor de preoți profesori, fiind prăznuiți ocrotitorii Facultății de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu.

Vineri, 31 ianuarie. P.S. Sa a oficiat Sfânta Liturghie la Capela Mitropolitană din Sibiu.

Întocmit de Diac. Mureșan Ovidiu

Spovedania unui duhovnic

(urmare din p. 2)

care îl spunem nu este de la noi, ci este lucrarea Duhului ce se împlinește prin rugăciunea noastră neîncetată.

Căutând „cuvânt de la Dumnezeu”, duhovnicul se smerește pe sine în fața ucenicului, își anulează propriul „eu”, ca Dumnezeu să-i pună în inimă cuvântul cel mai potrivit pentru ucenic, chiar dacă acest cuvânt îl înțelege sau nu. Lucrarea duhovnicului este o lucrare harică și responsabilă în măsura în care e asumată deplin, dar pentru această asumare e nevoie, în primul rând, de conștientizare. Ca duhovnic, nu mai ai dreptul să gândești că „și eu sunt om”, ci să-ți asumi lucrarea Duhului Care te alege din lume și te dăruiește lumii nu doar ca exemplu, ci și ca mărturisitor al Evangheliei lui Hristos.

Cred că și noi, ca duhovnici, avem nevoie de timp ca să ne asumăm lucrarea smereniei prin răbdare și ascultare. Ne vine greu să ne recunoaștem autoritatea propriului duhovnic, pentru că plecăm de la premiza „că știm noi mai bine”, „că avem mai multă școală”, dar ce nu avem, în chip esențial în astfel de momente, este smerenia.

Miguel de Unamuno spunea undeva că felul în care cineva trăiește conferă adevăr ideilor sale și nu acestea vieții sale. Autoritatea duhovnicească vine, în primul rând, ca recunoaștere a unui model de viață care și-a asumat adevărul ideilor pe care le trăiește.

Suntem tentați spre o anumită formă de clericalism, taxată pe bună dreptate de Christos Yannaras în „Contra religiei”, care exclude de multe ori dialogul. Formele rigide care duc până la fanatism ne-au lăsat suficiente exemple de creștini careucid în numele milei creștine sau, care, pentru a-și salva aproapele, l-au dus la rug.

Realitatea duhovnicească a omului modern ar trebui să-l vindece de neputința dialogului și, în definitiv, a iubirii. Un om duhovnicesc nu are mâhniri. Atunci când se mărește dragostea și inima se arde de focul dumnezeiesc, mâhnirea nu mai are loc. Marea dragoste pentru Hristos biruiește durerile și chinurile ce i le pricinuesc oamenilor refuzând orice formă de dialog.

Olivier Clement ne făcea atenți că numai rugăciunea poate birui ispita narcisismului, numai ea poate reda oamenilor

conștiința caracterului lor finit, acceptat, dar deschis în lumina privirii celuilalt, în natura obișnuită a zilelor.

Poate în același duh, părintele Rafail Noica amintea că partea duhovnicului este de a-l pregăti pe ucenic să vină cu rugăciunea la el, în aceeași măsură în care duhovnicul să-l întâmpine cu rugăciune, ca Dumnezeu să lucreze în acea inimă prin inima duhovnicului, în virtutea căutării și rugăciunii ucenicului.

Această relație duhovnic-ucenic/chemare-răspuns este menită să dea sens dialogului Umanității ce devine din ce în ce mai indiferent și lipsit de frumusețea comuniunii. În definitiv domnul Pleșu avea dreptate: viciul e mai atrăgător decât virtutea. Prezența viciului e orgolioasă, iar a virtuții e smerită. Răul e agresiv, e la vedere, la îndemână, sare în ochi. Binele e ascuns, e discret, îți lasă libertatea de a alege; răul e de suprafață, binele e de adâncime.

Întâlnirea cu duhovnicul este acea „venire în fire” din Pilda Fiului Risipitor, este răspunsul nostru la chemarea plină de iubire a Tatălui ceresc: „Fiți, dar, voi desăvârșiți, precum Tatăl vostru Cel ceresc desăvârșit este” (Mt. 5, 48).

Cercetarea duhovnicului ține nu doar de autoritatea pe care a dobândit-o, ci de modul în care a reușit să transmită ucenicului autenticitatea mesajului lui Hristos, de sinceritatea vieții sale și de felul în care știe să-L mărturisească pe Dumnezeu.

Duhovnicia e o școală ce are ca obiect principal de studiu conștiința. Cu cât vom reuși să fim mai sinceri, cu atât vom fi mai conștienți de limitele noastre, dar și de frumusețea așezării în adevărul ce ne face liberi.

Pentru un creștin adevărul nu poate fi altul decât Hristos. El e reperul!

Există o legendă care spune că Zaheu a fost întrebat de prietenii lui: Ce-a văzut în ochii lui Iisus când a venit în casa Sa? El ar fi răspuns: L-am văzut pe Zaheu așa cum trebuia să fie!

Cred că aici este măsura drumului nostru: a-L vedea mereu drept reper pe Hristos și a ne strădui, duhovnicesc, să-I împlinim cea mai grea poruncă: „Să vă iubiți unii pe alții!” Altfel, nu cred că vom avea vreo șansă să ne numim ucenici ai Săi.

In memoriam

Pr. Ioniță Paraschiv (17.06.1951 – 29.12.2013)

Cu durere în suflete, vă aducem la cunoștință că în data de 29 decembrie 2013 a trecut din această lume preotul Ioniță Paraschiv, preot paroh al Parohiei Calvaser din Protopopiatul Mediaș.

Născut la data de 17.06.1951, în localitatea Turnu Roșu, din părinții Paraschiv și Ana Ioniță, părintele Ioniță Paraschiv a pornit încă din copilărie pe drumul iubirii și slujirii Bunului Dumnezeu.

După terminarea studiilor liceale ale Liceului Pedagogic din Blaj a urmat cursurile teologice ale Institutului Teologic de Grad Universitar din Sibiu.

După absolvire, la data de 04.04.1976, a fost hirotonit preot de către Înaltpreasfințitul Nicolae Mladin, Mitropolitul Ardealului, pe seama Parohiei Buia, Protopopiatul Mediaș. După 10 ani de rodnică slujire, la data de 22.12.1986, a fost transferat la Parohia Calvaser, Protopopiatul Mediaș, pe care a păstorit-o timp de 28 de ani.

În perioada slujirii, părintele Ioniță Paraschiv a desfășurat o activitate pastoral-misionară și administrativ-gospodărească luminată de evlavie și credință, dovedindu-se un zelos păstor de suflete și un bun chivernisitor al patrimoniului bisericesc.

Părintele Ioniță Paraschiv a avut o frumoasă viață de familie, începută la data de 20.07.1975, prin Taina Căsătoriei primită alături de Katona Lucia, căsătorie binecuvântată de Bunul Dumnezeu cu doi copii, Laura-Luciana și Flavius-Florin.

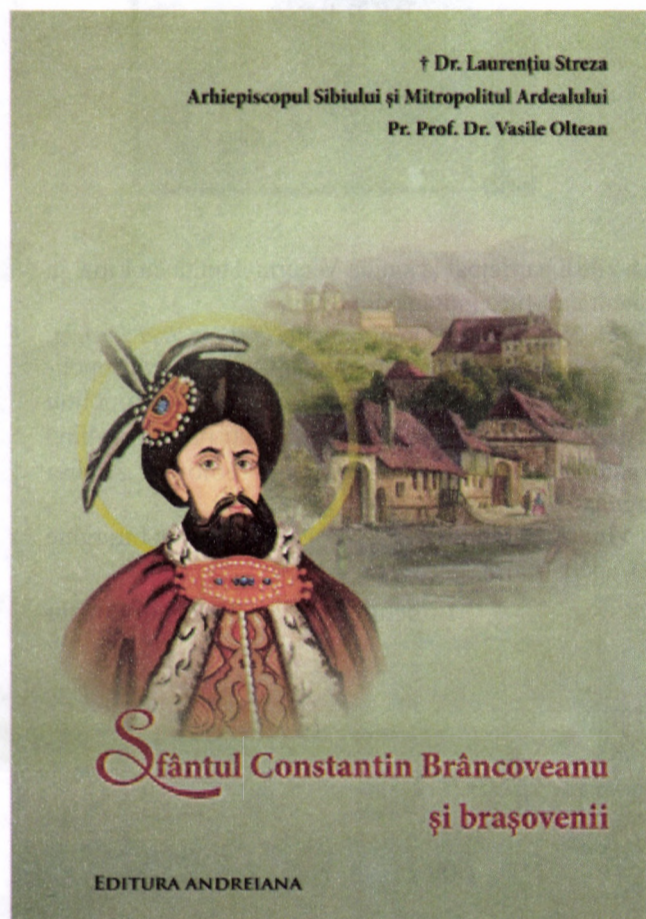
Ne rugăm Mântuitorului Iisus Hristos Cel Înviat din morți să așeze sufletul părintelui Ioniță Paraschiv într-o împărăție Sa, în lumina, pacea și iubirea Preasfintei Treimi.

Protopop Pr. Ovidiu Ioan GĂBAN

• TELEGRAFUL EVENIMENT •

Prima publicație dedicată anului omagial 2014 în Mitropolia Ardealului

Editura Andreiana a Arhiepiscopiei Sibiului a publicat recent o valoroasă și consistentă lucrare dedicată relațiilor pe care Sfântul Constantin Brâncoveanu le-a avut cu frații români din cetatea Brașovului și mai ales din Șcheii așezării de sub Tâmpa. Volumul este realizat de Înaltpreasfințitul Laurențiu, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului,

în colaborare cu pr. prof. dr. Vasile Oltean, directorul Muzeului „Prima Școală Românească” din Șcheii Brașovului.

Anul acesta, în Patriarhia Română sunt comemorați Sfântul Domnitor Constantin Brâncoveanu și cei patru fii ai săi, Constantin, Ștefan, Radu și Matei, la împlinirea a 300 de ani de la martiriul lor. Încă de la începutul anului s-au publicat lucrări științifice prin care sunt amintite și prețuite viața, activitatea și mai ales moartea cruntă pentru Hristos a celor cinci mari bărbați sfinți ai neamului, alături de sfetnicul domnitorului și ginerele său, Ianache Văcărescu. Deși a condus 26 de ani poporul pravoslavnic din Țara Românească, Sfântul Constantin Brâncoveanu a avut în inima sa și pe frații români de peste munți, în special pe cei din Transilvania, asupriți de stăpânitorii vremii și de mișcări religioase, cum ar fi Uniația, și care se aflau în pericol de a-și pierde identitatea și credința străbună.

Lucrarea „Sfântul Constantin Brâncoveanu și brașovenii”, apărută în aceste zile la Sibiu, sub egida Editurii Andreiana, vine să aducă un plus de informație și un prinos de recunoștință față de marele domnitor al Țării Românești, un ctitor de biserici în Ardeal și un stâlp al Ortodoxiei românești pe aceste meleaguri.

Dacă în Ardeal Sfântul Constantin Brâncoveanu a ctitorit marea lavră a Ortodoxiei transilvane, Mănăstirea de la Sâmbăta de Sus, așezare monahală care îi poartă până astăzi sfântul nume, sau Biserica „Sfântul Nicolae” din Făgăraș, ambele cu profunde elemente ale artei brâncovenești, relațiile cu cetatea și Șcheii Brașovului au fost speciale, date fiind și așezarea geografică, la granița celor trei țări românești, dar și importanța economică și politică a orașului.

Interesul domnitorului față de Brașov a fost de la sine înțeles, iar influența mișcării artistice, arhitecturale din vremea sa se poate observa și acum în vechea cetate transilvană.

„Oricine străbate Brașovul și îi este dat să facă popas de odihnă în străvechea vatră istorică a Șcheilor Brașovului nu poate să nu fie surprins de particularitatea acestei așezări, în care arhitectura brâncovenească este mărturisită de toate vechile case, care nu au cunoscut încă ultragiile chiciului modern”, subliniază autorii în „Prefața” volumului.

Relații cu Șcheii Brașovului

Dacă în relațiile cu cetatea Brașovului domnitorul a arătat de la început o largă deschidere, iar marii istorici s-au aplecat mai mult spre studierea acestor relații, față de românii din Șcheii Brașovului marele domnitor a avut oarecare rezerve până la 1690, după bătălia de la Râșnov, când pretendentul la tronul Țării Românești, aga Constantin Bălăceanu, dar și rudele și foștii boieri ai lui Șerban Cantacuzino au părăsit Șcheii, unde erau refugiați.

Toate mărturiile păstrate de la acel moment până la sfârșitul domniei arată că Sfântul Constantin Brâncoveanu s-a preocupat de binele românilor din Șcheii Brașovului. În 1701, domnitorul a cumpărat case în Șcheii Brașovului și un han la Bartolomeu, iar pe cele două fiice ale sale, Ancuța și Bălașa, le-a adus în cele două case de pe actuala stradă ce-i poartă numele.

Tot în Șcheii, domnitorul a adus administratori pentru proprietăți, diplomați și boieri. Împreună cu mitropoliții Teoctist și Antim Ivireanul, a reușit să sprijine rezistența românilor din Șcheii Brașovului în fața ofensivei uniatiste, prin cărți și scrisori de încurajare. Mai mult decât atât, domnitorul a adus la curtea sa pe reprezentanții bisericii din Șcheii Brașovului, iar pe șcheianul David Corbea, aflat la curtea sa, îl trimite în mijlocul fraților din Șcheii pentru a raporta voievodului tot ce se întâmplă acolo. În urma acestor rapoarte, domnitorul avea posibilitatea să se adreseze autorităților din Transilvania și de la Viena în favoarea românilor din Șcheii Brașovului.

Toate aceste relații dintre domnitor și brașoveni sunt prezentate pe larg în volumul elaborat de IPS Mitropolit Laurențiu și părintele Vasile Oltean. Bogatul material documentar din arhiva istorică a Șcheilor, alături de mărturiile cronicarilor de aici, constituie baza pe care s-a născut acest volum. Sunt amintite și contribuțiile familiei, în special ale celor două fiice care au trăit în Șcheii și ale

nepotului Grigore Brâncoveanu, care a avut o activitate bogată și mai puțin cunoscută. Amintim aici că ultimul descendent al familiei Brâncoveanu la Brașov a lăsat moștenire o valoroasă bibliotecă, cu lucrări provenite din tipografiile brâncovenești.

Lucrarea se apleacă și asupra vieții șcheienilor din acele vremuri și a preoților slujitori la Biserica „Sfântul Nicolae” din Șcheii Brașovului, ctitorie a domnitorilor moldoveni Aron-Vodă și Gheorghe Ștefan și a domnitorilor munteni Nicolae Pătrașcu, Neagoe Basarab și Petru Cercel, pentru a înțelege mai bine contextul în care Constantin Brâncoveanu s-a implicat în viața comunității de aici.

Dacă cea mai mare parte a lucrării este dedicată relațiilor cu șcheienii, nu este trecută cu vederea nici legătura domnitorului cu cetatea Brașovului, în contextul politicii brâncovenești de echilibru între cele două imperii cu influență în țările române: otoman și austriac.

Nu sunt trecute cu vederea nici cele două vizite făcute de Sfântul domnitor în Șcheii Brașovului, prima la 1674, când avea 20 de ani și când dorea să-i convingă pe cantacuzini să revină în țară, iar a doua la 1707, când s-a refugiat de frica unui firman turcesc adus de Hasan-aga.

Danii, hrisoave, inscripții

Primele două capitole ale volumului apărut la Sibiu sunt dedicate vieții românilor din Șcheii Brașovului până la urcarea pe tron a domnitorului Constantin Brâncoveanu și contextului social, politic și economic al Țării Românești în timpul Sfântului Martir. Un important capitol al lucrării studiază consemnările de pe catastife, protocoale și manuscrisele păstrate în Șcheii și care se referă la daniile voievodului Constantin Brâncoveanu. Amintim aici cel mai vechi catastif, început la 1683 de David Corbea, care consemnează danii precum „un stihar roșu de lastră cu flori galbene de la Constantin Voievod B(râncoveanu) B(asarab)”, sau „un petrafir de lastră ghinghiliu cu flori mărunte cu ciucuri”, de la același domnitor.

Într-un alt capitol al lucrării sunt descrise Hrisoavele emise de domnitor și păstrate integral în Șcheii Brașovului, realizate cu o grafie impresionantă, ornamentate și stilizate, cu un limbaj similar celui din Biblia de la 1688, o capodoperă a scrierii românești. Hrisoavele brâncovenești nu sunt doar prezentate, ci sunt însoțite de descrieri ale evenimentelor legate de respectivul document.

Mai amintim și capitolul închinat luptei pe care a dus-o Sfântul Constantin Brâncoveanu pentru românii din Șcheii Brașovului, a căror apartenență la Ortodoxie era pusă în pericol de propaganda dură a Uniației. Nu în ultimul rând, cititorii vor găsi la finalul cărții și fotografiile ale documentelor, manuscriselor, inscripțiilor și altor surse de informații despre legăturile dintre Sfântul Constantin și brașoveni, majoritatea păstrate în arhivele Muzeului „Prima Școală Românească” din Șcheii Brașovului.

Drd. Ștefan MĂRCULEȚ

REDACTOR-ȘEF:

Î.P.S. Dr. LAURENȚIU STREZA

COLEGIUL DE REDACȚIE

Senior-editori: Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu; Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan. **Editor:** Pr. Dr. Savu Popa – *Consilier cultural*. **Secretar de redacție:** Dr. Emanuel Tăvală. **Membri:** P.S. Andrei Făgărășanul, Pr. Conf. Dr. Constantin Necula, Diac. Dr. Ștefan L. Toma, Pr. Dr. Cristian Muntean, Pr. Vasile Gafton. **Responsabil ediție on-line:** Dragoș Boicu

ISSN 1223-8392

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se primesc pe adresa: Redacția „Telegraful Român”, 550179 – Sibiu, str. Mitropoliei, nr. 35; e-mail: telegrafulroman@yahoo.com. Articolele nepublicate nu se înapoiază.

ABONAMENTUL pentru anul 2014 este de 48 lei; cod IBAN RO34 RNCB 0227 0360 5879 0001. BCR Sibiu, str. Emil Cioran, nr. 1. Cod fiscal 44 79 403

Tiparul executat la *Tipografia Șaguniana* – Sibiu